Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[...]ктябрииин 1921 оной [...]ябриин 21-hээ гарана | № 35 (15658) | 1981 оной февралиин 11, среда | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI съездые угтуулан

[В]ладимир Михайлович [Су]ботин — Баргажанай [сов]хозой ажалай түрүүшүү[лэ]гэн. Энэ нүхэр 10-да[хи] табан жэлэй туршада жэл [бү]ри зуун эхэ хонин бүри 100 гаран хурьгадые [тү]лжүүлжэ абаа юм. Үнгэ[рhэ]н жэлдэ Владимир Ми[хайл]ович зуун эхэ хонин бүриhөө 124 хурьга түлжүүлжэ абаhан байна.

Мүнөө энэ отарын хонишод хурьгадые абажа захалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бодонгой совхозой мэдээжэ хонишон В. М. Субботин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХУРЬГАДЫНЬ ӨӨДЭРГЭН

Байсын-Эбэртэ Ангаагай совхозой суута хони[ш]он Бадмажап Доржиевич Дондоковой дааадаг [бр]игада 512 эхэ хонидые харууhална. Жэлhээ жэл[дэ] хонин бүриhөө хурьга абажа түлжүүлдэг дүр[шэ]лтэй энэ хонишон арбан нэгэдэхи табан жэлэй [тү]рүүшын жэлэй түл абалгада hайнаар бэлдэнхэй.

Ажалша бэрхэ хонишон, арбадахи табан жэлэй [па]рник мүнөө үедэ түрүүшын табяад хурьгадые [аб]аад, бүрин hайнаар томо болгожо байна. Түс [ко]ллектив болохоёо байгаа партиин XXVI съездэ [зо]рюулан, ажалай бэлэг болгожо, хонин бүриhөө [ху]рьга түлжүүлхэ гэhэн социалис уялга абанхай, [тэ]рэнээ бэелүүлхын түлөө оролдоно.

— Манай отара байгша ондо тэжээлээр hайн [ха]нгагданхай. Тиимэhээ эхэ хонидоо бараг түл[жү]үлжэ, абаhан түсэбтэ даабаряа дүүргэхэбди, — гэжэ ахалагша хонишон мэдүүлбэ.

Отарадань үбhэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бии, бү[хэ]н үhаар хангагданхай, хони, хурьгадта холи[мо]л тэжээл, минеральна бодосууд үгтэнэ. Тиимэ[hээ] хонидойнь тамир hайн, хурьгадынь өөдэргэн.

Ю. МАНУЕВ.

Хоринн район.

ОЁДОЛШОД УРМАТАЙ

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй заhабарилгын цехэй коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байнхай. Бүхы цехүүдэй коллективүүд түрэл партиингаа ээлжээтэ XXVI съездые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ шиидээд, түрүүшын хоёр hарын түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябагшадай тоодо оёдолшод Нина Яковлева, Татьяна Данилова, Екатерина Коц, Ольга Шоболова, Раиса Солодухина, Екатерина Родовикова болон бусад оролсоно. Зарим оёдолшоднай съездын нээгдэхэ үдэрhөө урид хоёр hарынгаа түсэб дүүргэхэ байна гэжэ мүрысөөнэй даб дээрэхи дүнгүүд гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, оёдолшод Татьяна Данилова, Ольга Шоболова гэгшэд хоёр hарынгаа түсэб февралиин 20 болотор дүүргэхэ.

Д. РАКШАЕВА,
«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй заhабарилгын цехэй мастер.

МҮРЫСӨӨНЭЙ АШААР

Үйлэдбэриин ашаг үрын, хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ түсэбөөр хараалагдаhан барилгануудаа саг болзор соонь дүүргэжэ, түмэр замай рельс Кичерэ станци хүрэтэр табиха гэhэн уялгануудые «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив үнгэрhэн жэлэй эхиндэ абаhан юм. Энэ хүнгэн бэшэ хараа түсэбөө бодото дээрэнь бэелүүлхын тула трестын хүдэлмэришэд жэлэй эхинhээ тон габшагайгаар ажаллажа ороо бэлэй. Барилга-хабсаралгын поезднуудай, мастерска участогуудай бригадануудай коллективүүдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, хүн бүхэн хаба шадалаа туршалсажа захалаа бэлэй.

Социалис мүрысөөнэй үүргэ нүлөөе, аша үрые улам дээшэлүүлжэ, саг дары ажалай дүн согсолжо, олоной дунда мэдээсэхэ талаар трестын захиргаан, партком, профсоюзай нэгэдэмэл комитет, комсомолой комитет эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Квартал бүри мүрысөөнэй дүн согсологдожо, түрүү hуури эзэлhэн коллективүүдэй нэрэ соло олоной дунда мэдээжэ болгогдодог. Мүрысөөнэй дүнгүүд районой «Северный Байкал» газетэдэ толилогдодог. Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай бюллетень квартал бүри хэблэгдэжэ, барилгашадай дунда тараагдадаг байха юм. Барилгашад ямар коллектив али зэргээр хүдэлнэб гэжэ сүм мэдээд ябадаг. Тиимэhээл түрүүшүүлhээ хоцордохогүй гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр олохон барилгашад мүрысэжэ, хаба шадалаа сүм ажал хэрэгтээ зорюулна бшуу.

Барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын коллектив тоннельнэ 12-дохи, 19-дэхи, 21-дэхи отрядай коллективүүдтэй мүрысөөнэй хэлсээ баталhан юм. Энэ хэлсээнэй ёhоор барилга-хабсаралгын поездын коллектив тоннель малтагшадые хайр шоройгоор, бутаргагдаhан шулуугаар дутамаггүйгөөр хангаха ёhотой. Мүн ехэ барилга хэжэ, саг соонь ашаглалгада тушаааха тухайгаа найдуулаа hэн. Тоннельнэ отрядуудай коллективүүд поездын хүдэлмэришэдтэ али бүхы аргаар туhалхаар уялгалагдаhан байна. Ингэжэ поездын, тоннельнэ отрядуудай түлөөлэгшэд ходол уулзадаг, ажал хэрэг тухайгаа хөөрэлдэдэг, дүй дүршэлөө хубаалдадаг заншалтай болонхой. Энээнэй ашаар эдэ коллективүүд түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн байна.

— Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэмнай трестын захиргаан, партком, профсоюзай нэгэдэмэл комитет hаналаа табижа, саг үргэлжын туhа хүргэдэг. Үнгэрhэн жэл КРАЗ түхэлэй шэнэ 10 автомашина, экскаватор поездын коллективтэ дамжуулан үгөө бэлэй. Хүдэлмэришэднай эдэ бүхы техникээ минии байлгангүйгөөр ашаглажа, үндэр бүтээсэ туйлахын тула тэмсэнэ. Олонхи хүдэлмэришэднай даабаряа үлүүлжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ, — гэжэ барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын начальник М. С. Левинсон трестын парткомой hая үнгэрhэн партийно-ажахын эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ хэлээ hэн.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, коллектив бүхэн хоорондоо хэлсээ баталhанай ашаар лэ ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлажа, абаhан социалис уялгануудаа амжалтатай дүүргэнэ бшуу. Барилга-хабсаралгын 670-дахи поезд 1980 ондо эмхидхэгдэжэ, Буряадай участогай эгээл зүүн захада Таксимо посёлогой барилга эхилээ бэлэй. Эдэнэр богони болзорой туршада байрын гэрнүүдые, столово, магазин, овощ хадагалха склад, котельнэ болон бусад объектнүүдые барижа, 21 миллион түхэриг ашаглаhан байна. Барилгын баазануудhаа холо гүбхинөөшье hаа, үнгэрhэн жэлэйнгээ даабари амжалтатайгаар бэелүүлээ. Залуу коммунист А. А. Мезенцев шэнэ коллектив эмхидхэжэ, даабаряа үлүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаа оруулhан юм. Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын коллектив үшөөл залуу. Гэбэшье түрүүшын үдэрhөө тон эдэбхитэйгээр ажаллажа, ехэ хүдэлмэри дүүргэжэ шадаха байhанаа бодото хэрэг дээрэ харуулаа.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүдэлмэришэд үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэнэ. Оньhон түхеэрэлгэнүүдые, трактор, машинануудые минии байлгангүйгөөр ашаглажа, халаан бүриин даабари үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэд ехэ хубитаяа оруулна. Коммунистнууд А. Рябков, В. Аксёнов, Н. Кривой, П. Романов, В. Щекунов, А. Беркис болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд бригадна подряд шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

— Манай трестын коллектив арбадахи табан жэлэй даабариhаа гадуур 65 миллион түхэригэй барилга хээ. Ашаанай поезд Кичерэ хүрөбэ. Северобайкальскын нефтебаза ашаглалгада тушаагдаа. Бидэ 52 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра барябди. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, 1980 ондо абтаhан уялганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. Шэнэ табан жэлдэ бүри ехэ хэмжээнэй ажал хэхэ болонобди. Бидэ Витим хүрэтэр түмэр зам барижа дүүргэхэ даабаритайбди. Туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхажа, үшөөл үндэр бүтээсэ туйлахын тула хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха гээшэбди, — гэжэ трестые эрхилэгшэ, Социалис Ажалай Герой Ф. В. Ходаковский партийно-ажахын эдэбхитэдэй тэрэ суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ мэдүүлбэ.

Саашадаа ажалай журам улам hайжаруулха, коммунистнуудые эгээл харюусалгатай участогуудта эльгээхэ, коллективүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри hайнаар ябуулха, — гэжэ элидхэл тушаа үгэ хэлэhэн барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын начальник В. Г. Симагин, барилга-хабсаралгын главна инженер В. П. Орлов, барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын бригадир В. И. Тарасенко болон бусад хэлэбэ.

Нээрээшье, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада үнгэрhэн табан жэлэйхиhээ хоёр дахин ехэ барилга хэхэ юм. 150 километр утатай түмэр харгы табиха байна.

Эдэнэр арга боломжонуудаа хаража үзөөд, байгша оной түрүүшын хоёр hарын даабариhаа гадуур 500 мянган түхэригэй барилга хэжэ партиин XXVI съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаба. Тиихэдэ Агуу Октябриин 64-дэхи ойн hайндэр болотор Шэнэ-Уоян хүрэтэр түмэр харгы татаха, ажалайнгаа 34 процентые бригадна подрядаар хэхэ гэжэ шиидээ. Мүнөө шэнэ табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхээр хараалаа юм. Буряадай участогай барилгашад партиин XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа байна.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛЫЕ ШАЛГАНАБДИ

[БЭ]РХЭШЭЭЛНҮҮДЫЕ [Д]АБАЖА ГАРАХАБДИ

[Х]абарай тарилгада хабаа[дах]а бүхы машина, техни[кэ]. богони болзорто, hайн [шан]артайгаар заhабарилха [хэр]э хэжэнгынхидэй гарга[hан] үүсхэлые манай колхо[зой] таряашад hайшаан дэм[жээ]. Арбан нэгэдэхи табан [жэл]эй түрүүшын жэлдэ хү[дөө] ажахынгаа техникэ, ма[шин]ануудые hайнаар бэлдэ[жэ], энэ кампаниие эрхим ша[нар]тайгаар үнгэргэхэ талаар [бид]эр социалис уялга абаа.

[Т]иимэhээ партиин XXVI [съе]здын нээгдэхэ үдэр бо[лото]р хабарай тарилгада ха[баа]даха машинануудаа за[hаб]арилжа дүүргэхээр ха[раал]бди. Харин тракто[рнуу]даа апрелиин нэгэн бо[лото]р заhабарилжа дүүргэхэ зорилго табинхайбди.

[Сүүлэй] үдэрнүүдтэ ажахыда[май] техникэ заhабарилха[hаа ту]хай звено байгуулагдажа, [...]лгүй гурбаниинь, 11 [...]кын хоёрынь, 20 трак[тор]ай арба нэгэниинь заhабарилагдажа, түсхай хашаа соо, талмайда абаашагдажа табигдана. Мүнөө үшөө гурбан гэнжэтэ мөөртэй трактор заhабарилагдахаяа мастерскойдо оруулагдаа. Заhабарилгын үедэ нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Тодорхойлон хэлэхэдэ, трактор, машинын запасной частьнууд дуталдажа, ажалнай нилээд hаатуулагдана. Тиихэдэ ажахын 10 комбайнай оройдоол нэгыень дулаан байхада заhабарилаа hэмди. Бусадынь Шэнэ-Бэрээнэй заводто заhабарилагдахаяа абаашагдаха юм.

Бүри эртүүр трактористнуудые hургаха hуралсал ажахыдамнай эхилэнхэй. Мүн механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсанууд нээгдэнги.

Г. БУЯНТУЕВ,
Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ХЭЗЭЭ ХЭЗЭЭНЭЙХИҺЭЭ ХУРДАНААР

Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техникээ Сэлэнгын совхозой механизаторнууд заhабарилжа гол түлэб дүүргээ гэхэдэ болохо. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ тракторнуудай олонхинь Госкомсельхозтехникын районой нэгэдэлэй мастерскойдо заhабарилагдадаг байгаа hаа, мүнөө жэл энэ ажахынхид 37 трактораа өөhэдынгөө хүсөөр бэлдээ.

— Заhабарилгын hайн мастерскойтой, дүршэл шадабаритай механизаторнуудтай гээшэбди, — гээд, совхозой мастерскойе даагша В. А. Харитончик хэлэхэ зуураа, токарна, мотоорно, электро-түхеэрэлгэнүүдэй болон бусад цехүүдэй ажалтай танилсуулба.

Үнэхөөрөөшье, трактор гү, али хүдөө ажахын бусад техникын оньhон орёо ямаршье хубиие эндээ hэльбэн шэнэлхэ, заhабарилха арга боломжотой. Цех бүхэн мүнөө үеын эрилтэдэ харюусаха түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэгжэнхэй. Заhабарилгада совхозой эрхим механизаторнууд табигдаа юм.

Токарь - рационализатор Александр Степанович Сенокосовтой танилсабабди. Энэ нүхэрэй хэжэ шадахагүй юумэн үгы хэбэртэй. «Манай профессор» гэжэ тэрэниие нүхэдынь нэрлэдэг юм. Нюдэндөө шэлтэй, ажаглахада нарин нягта абари зантай, алтан гартай, наhатайшаг энэ хүн станогой дэргэдэ тухашаржа байба. Трактор ябуулха хүсэнэй голые иимэ станогоор тошииллдожо болохогүй мэтэ hанагдаха. Зүгөөр токарь Сенокосов оньhон аргаар станогоо хүдэлгэжэ, орёо хүдэлмэри бэелүүлжэ шадана. Хаягдаха деталь дахинаа хэрэглэгдэхэ болоо. Нэгэтэ МТЗ-80 түхэлэй шэнэ трактор заводhоо ерэхэдээ дутагдалтай байhаниинь обёорогдоо бэлэй. Дүршэлтэй токариин ухаагаа гүйлгэн, тэрэ дутагдалые усадхаагүй hаань, тракторай мотоор заводтоо hөөргөө эльгээгдэхэ байгаа. Мүнөөшье тэрэ трактор hаадгүй ашаглагдана.

— Иимэ дүршэл шадабаритай хүнүүд олон, — гэжэ совхозой инженер Г. П. Воробьев мэдүүлбэ.

Норбо Гунзынович Гунзынов тракторай «зүрхэ эмшэлдэг» мэргэжэлтэн юм. Тэрэнэй харюусалга тон ехэ. Мотоорой бүхы хубинуудые наринаар тааруулжа, хэр hайнаар хабсаргагдаhаниие шалгадаг. Олон жэл механизатораар хүдэлхэдөө, янза бүриин тракторнуудые жолоодоhон Норбо Гунзынович мотоорой абяагаар шадалыень тухайлдаг дүршэлтэй.

— Бимба! — гэжэ дуудаба.

— Электро - гагнууршан Бимба Лубсановые дуудана. Баранда хэрэгтэй, хаанашье үрдидэг, ажалда хурдан хүн юм, — гэжэ мастерскойе даагша магтаба.

Электрик Николай Куницын, гагнууршан Валерий Доржиев болон хүдөө ажахын машинануудые заhабарилдаг механизаторнууд М. Халнулин, Д. Балданов гэгшэдэй оролдосотой хүдэлмэриие тэмдэглэмээр.

— Заhабарилгада мүнөө 30 гаран механизатор хүдэлжэ байна. К-700 түхэлэй хоёр трактор, ДТ-75 түхэлэй hүүлшын лэ трактор заhабарилагдабал, хабарай тарилгын техникэ бүхыдөө бэлэн болгогдохо байна. Юуб гэхэдэ, плуг, сеялкэ, культиватор гэхэ мэтэ машинанууд сүм заhабарилагдаад . техникэ хадагалдаг түсхай талмай дээрэ жэрылгэн табигданхай. Кукуруза тариха сеялкэнүүдэйл заримашинь лэ заhабарилагдаагүй.

Ингэжэ Сэлэнгын совхозойхид хэзээ хэзээнэйхиhээ эртэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ техникээ бэлэн болгохонь гээшэ.

Иимэ амжалта нэн түрүүн ажалай эмхидхэл нарижуулhанай ашаар туйлаба гэжэ тэмдэглэмээр. Запчастьнуудай хомор дээрэhээ, тэдэнэй хожомдожо асарагдадаг ушарhаа заhабарилгын хүдэлмэри унжагайрдаг бэлэй. Харин мүнөө жэл түсхай технолог томилогдонхой. Запчастьнуудта захилнуудые хэхэдээ, технолог М. Б. Иролтуев заhабарилагдаха техникэдэ юунэй шухала хэрэгтэй байhые уридшалан тодорхойлжо, заабол хэрэгтэй детальнуудые саг болзортонь асарна. Һаяар хэрэглэгдэхэгүй юумые урид асаржа хэбтүүлдэггүй, харин запчастьнуудые графигай ёhoop бэлдэхые оролдоно. Өөрынгөө болзорто хэрэгтэй запчастьнуудаар хангагдаhан механизаторнуудай ажал урагшатай байна бшуу.

— Иимэ гуримаар саашадаашье хүдэлхэ ёhотойбди, — гэжэ заhабарилагшад хэлсэнэ.

Механизаторнуудай бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха арга эндэ гүйсэд бии. МТМ-эйн дэргэдэ совхозой столово хүдэлнэ. Гэр гэрээрээ таража сагаа барангүй, эндээ эдеэлдэг, ажалай журам наринаар сахигдана. Отделенинүүдээр байдаг механизаторнуудые дулаан автобусоор ажалдань асарна. Хүдэлмэреэ шанартайгаар, болзорhоо урид хэhэн механизаторнуудта мүнгэн шан, нэмэлтэ түлбэри үгтэнэ.

Хүрьhэ элдүүрилдэг техникэ жэлhээ жэлдэ орёо нарин болоходо байна. Совхозой тарялангай хахад хубида хүрьhэ урбуулангүй элдүүрилдэг техникэ хэрэглэгдэнэ. Саашадаа иимэ техникээр бүхы тарялангаа элдүүрилдэг болохо хараатай юм. Тиимэhээ иимэ шэнэ түхэлэй машинануудые заhабарилан тааруулха, харуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдадаг болоо.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай механизаторнууд баян ургаса абаха зорилго урдаа табяад, иимэ оролдосотойгоор ажаллажа байна, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Н. Б. Цыбиков мэдүүлбэ.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

Мадридтахи уулзалга

МАДРИД. (ТАСС). Мадридтахи уулзалгада хабаадажа байhан совет делегациин толгойлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Л. Ф. Ильичев пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэбэ. Уулзалгын үедэ оруулагдаhан дурадхалнуудые, хэлэгдэhэн hанамжануудые хараада абажа, сэрэгэй түгшүүрилые hуларуулгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудта Советскэ Союзай ямараар хандадагые саашадань ойлгуулха хэрэгтэ тэрэ үгэеэ зорюулhан байгаа.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, сэрэгэй түгшүүрилые hуларуулгын бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэхэ мэтын хойшолуулашагүй асуудалнуудые Советскэ Союз хэлбэрилгүйгөөр бэелүүлнэ гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ хэлэбэ. Энэ хадаа Европо болон бүхы дэлхэйе шэнэ дайнай аюулhаа зайсуулан сарахын тула дабшаха ёhотой харгы зам болоно гэжэ бидэ гүнзэгыгөөр этигэнэбди.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар шухала хэмжээнүүдые абахын тула Советскэ Союзай гаргадаг олон тоото үүсхэлнүүд тухай Л. Ф. Ильичев уулзалгада хабаадагшадта hануулба.

Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха асуудалнуудаар СССР-эй гаргадаг олон тоото үүсхэлнүүдэй баруунай зарим оронуудай зүгhөө ёhотой hайнаар дэмжэгдэдэггүйдэнь халаглажа байhанаа совет делегат мэдүүлээ. Советскэ Союзай бэеэ барингибайhые, Европодо дайн дажарта бэлдэлгые хизаарлаха талаар тэрэнэй хэhэн тодорхой алхамуудые НАТО-гай оронуудай зонхилхы бүлэгөөрхид зүбөөр сэгнэжэ шадабагүй. Һүүлэй арбан жэлэй турша соо СССР-эй Европодохи хубиин газар дээрэ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдэй тоо нэгэшье ракетээр, нэгэшье самолёдоор олошоруулагдаагүй.

Этигэл найдалай хэмжээнүүдые бэелүүлхэ совет дурадхалда Л. Ф. Ильичев тогтожо хэлэбэ. Ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэрэ хэлээ. Иимэ хэмжээнүүд гүрэн бүхэнэй аюулгүй байдалтай байха эрхые хангаха ёhотой.

Сэрэгэй асуудалаар шахардуу байдалые hуларуулга хадаа бүгэдэ ниитын шухала удха шанартай хэрэг болоно. Тиимэhээ тэрээндэ оруулагдаhан хубита адли сэнтэй байха ёhотой гэжэ Л. Ф. Ильичев түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ ДУРАСХААЛЫЕ МҮНХЭЛХЭ ТУХАЙ

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой А. Н. Косыгинай дурасхаалые мүнхэлхэ тухай тогтоолые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

Камышинска пумаажан бүдэй комбинадта (Волгоградска область), Москвагай Ажалай Улаан Тугай орденто текстильнэ институдта, Архангельска дунда hургуулида (Московско областиин Красногорско район) А. Н. Косыгинай нэрэ олгохые, мүн тэрэнэй директорынь байhан Ленинградтахи ээрэлгэ-нэхэлгын «Октябрьская» фабрикын байшанда, А. Н. Косыгинай hураhан Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ текстильнэ ба хүнгэн промышленностиин институдай байшанда, тэрэнэй ажаhууhан Москва хотын Грановскиин нэрэмжэтэ үйлсын 3-дахи байшанда А. Н. Косыгинай дурасхаалай мүнхэлэлгын самбарнуудые бии болгохоор шиидхэгдээ.

Тэрээнhээ гадна, Москва болон Ленинград хотонуудай шэнэ үйлсэнүүдэй нэгые А. Н. Косыгинай нэрэмжэтэ болгохыень Москвагай городской гүйсэдхэхэ комитедтэ, Ленинградай городской гүйсэдхэхэ комитедтэ, харин далайн транспортна судануудай нэгэндэ А. Н. Косыгинай нэрэ олгохо тухай асуудал шиидхэхыень Далайн Флодой министерствэдэ даалгагдаба.

ДҮРБЭДЭХИ ЭНЕРГОБЛОК

СОСНОВЫЙ БОР (Ленинградска область). (ТАСС). Ленинградтахи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ атомна электростанциин коллектив ажалай ехэ илалта туйлаба: hүүлшын, дүрбэдэхи блок электрын элшэ хүсэ үгэжэ захалба! Шэнэ турбоагрегадай ток гүрэнэй элшэ хүсэнэй системэдэ орожо эхилээ.

Энэ хадаа арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө энергетигүүдэй габшагай тэмсэлэй үрэ дүн болоно. Бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүнгүүдээр Ленинградтахи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ атомна электростанци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, мүн «Арбадахи табан жэлдэ — хүдэлмэриин үндэр ашаг үрын ба шанарай түлөө» гэhэн дурасхаалта тэмдэгтэ хүртэбэ. Сосновый Бор хото дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа.

АЭС-эй дүрбэдэхи энергоблогые ашаглалгада оруулалгада КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов хабаадалсаа. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ Ленинградай ба областиин ажалшадай абаhан социалис уялгануудай шухала зүйлые дүүргэжэ, ажалай ехэ илалта туйлаhаарнь тэрэ энерго-барилгашадые, эрдэмтэдые, мэргэжэлтэдые үнэн зүрхэнhөө амаршалhан байна.

— Барилгашадай, хабсаргагшадай, ашаглагшадай, Ленинград шадархи атомна мантан томо электростанциие барилгада хабаадажа байhан бүхы ажалша коллективүүдэй шэн габьяата ажалай ашаар, эдэнэй дунда мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрhэнэй ашаар энергоблок болзорhоо урид ашаглалгада оруулагдаба, — гэжэ станциин директор Н. Луконин хэлэбэ.

Ленинградай атомна электростанци Эсэгэ ороной элшэ хүсэндэ онсо hуури эзэлнэ. Хүсэ ехэтэй реакторнууд эндэ түрүүлэн тодхоггон табигдажа, туршагдаhан байгаа. Түрүүшын энергоблогой ашаглалгада оруулагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн найман жэлэй турша соо станци 80 миллиардhаа үлүү киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн гаргаhан байна. Энэ элшэ хүсэн Ленинградай ба областиин предприятинуудта, барилгануудта, Прибалтикада, ороной түб хубида эльгээгдэнэ.

Ленинградай атомна электростанцида олдоhон эрдэм, техникын дүй дүршэл совет шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй ашаг үрэ ехэтэй, хүтэлбэрилхэдэ найдамтай, радиациhаа хамгаалалта hайнтай байхые элирхэйлэн гэршэлээ. Иимэ үндэhэ hуури дээрэ СССР-эй Европодохи хубида мантан томо атомна электростанцинууд олоор баригдаха юм. Ойрын ерээдүйдэ тэдэ элшэ хүсэнэй нөөсэдэ гол hуури эзэлхэ байна.

КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ мүрысөө дэлгэрүүлэн, АЭС-эй коллектив дүрбэдэхи энергоблогые проектээр хараалагдаhан хүсэндэнь энэ жэлдэ хүргэхэ уялга абанхай.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР В. Б. БАЛДЫНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Элүүрые хамгаалгын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын ахамад хирург **Балдынов** Владимир Бахрушкиновичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ,

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной февралиин 9.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

МАЛАА ТЭЖЭЭЛЭЭР ХАНГАХА АРГА БИИ

«Тэжээл үйлэдбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха, ниитын мал ажалые ба хүн зоной хубидаа баридаг малые тэжээлээр хангаха гээшэ хойшолуулашагүй зорилго мүн... Колхоз болон совхозуудта тэжээл үйлэдбэрилгые тусхай шэглэлтэй һалбариин гурнмтай болгохо. Ажахынуудай өөһэдынгөө тэжээлээр хангагдадаг болохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха» гэжэ партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект дотор сэхэ хэлэгдэнхэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1978 он) Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, адууһа малаа тэжээлээр хангаха талаар манай колхоздо нилээд хүдэлмэри хэгдээ гээшэ. Сабшалангаа, тарялангаа эзэтэй болгохо, тэжээл үйлэдбэрилхэ тусхай отрядууд болон звенонуудые эмхидхэхэ, газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдэ зүбөөр хэрэглэхэ, газараа уһалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байна.

Урдань колхоздоо ахамад агрономоор хүдэлжэ байһан Бато-Мунко Цыренович Гармаевта лугомелиоративна отряд даалгагдаа һэн. Тэрэ бухы хүдэлмэреэ дүрбэн звенодо хубаарилжа, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй ургасада хэрэглэгдэхээр 7100 тонно наг шэбхэ зөөһэн, 2500 центнер минеральна үтэгжүүлгэ тарааһан, 450 гектар сабшалан борнойлһон байха юм. Мүн һайрамаар, бүлүүр станцинуудаар, уһалуурнин системэнүүдээр 2746 гектар сабшалан ундалуулһан байна. Гадна 770 гектар бэлшээри уһалаа. Тиигэжэ түсэбөөр хараалагдаһан хүдэлмэреэ холо үлүүлэн дүүргээ. Эндэ Бильсур Аглеев, Александр Гармаев, Цырен Раднаев болон Владислав Чидзо гэгшэдэй звенонууд онсо шалгаржа гараа. Тус отрядта бүхыдөө 1486 гектар сабшалан даалгагдажа үгтэнхэй.

Эдэнэр һайжаруулагдаһан сабшалан дээрэһээнь 24 мянга гаран центнер үбһэ бэлэдхэжэ абаһан байна. Энээнһээ гадна лугомелиоративна отрядай хүсөөр 14 мянга гаран центнер сенаж дарагдаһан, 5500 центнер зеленко хуряагдажа абтаһан юм.

Иигэжэ тусхай шэглэлтэй отрядай аша үрэнь элеэр харагдаа бшуу. Саашадаа энэ отрядаа улам бэхижүүлжэ, сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха, тэндэ олон жэлэй ногоонуудай үрэһэ тариха гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Мүн нилээд ехэ сабшалан луговодуудта болон хонишодой, малшадай бригадануудта даалгагданхай.

Манай түрүү хонишон Дашинима Буодневич Сундуев даажа байдаг 50 гектар сабшалан дээрэһээнь 1150 центнер үбһэ хуряажа абаһан байна.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые абаһанай ашаар угаа ехээр гандаһан 1979 ондо 52 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ абтаа һэн. Нёдондо тэрэмнай 59 мянган центнертэ хүргэгдөө. Мүн нилээд ехэ ногоон сенажда дарагдаһан байха юм.

Тиигэбэшье сабшалан һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ талаар саашадаа бүри ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Мүнөө үедэ колхоздомнай 7171 гектар сабшалан бии гэжэ тоотой. Теэд тэрэнэй арайхан 5600 гектарайнь лэ ногоон хуряагдажа абтадаг. Бэшэнь шугы бургааһанда, намаг налхида дарагдашанхай. Хэрбээ ойрын жэлнүүдтэ тэрэ ашаглагдадаггүй 1571 гектар сабшалангаа һайжаруулжа, гектарай 10 центнершье үбһэ абадаг болоо һаа, аяар 15 мянган центнер үбһэн нэмэжэ хуряагдаха ушартай болоно бшуу.

Тиимэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха, культуртехническэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, намаг хатааха, уһалагдадаг газараа үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ушартай. Үнгэрһэн жэлдэ «Бурмелиоводстрой» трестын Баргажанай ПМК-гай хүсөөр уһалууриин системые уһаар найдамтайгаар хангаха 1 миллион гаран түхэригэй ехэ хаалта боолто баригдажа захалһан байна. Энэ жэлдэ тэрэ хүдэлмэри дүүргэгдэжэ, бидэнэр ямаршье сагта газараа ундалуулха аргатай болохо гээшэбди. Тэрэшэлэн Хараһанай уһалууриин системэ шэнэлэгдэн заһабарилагдажа байна. Энэ системын хүсөөр мянган гектар ундалуулагдаха юм. Хажуугаарнь бүлүүр станцинууд олошоруулагдахаар хараалагдана.

Хоёрдохёор, нилээд ехэ тэжээл Хүнтэйн тарялан дээрэһээ абтаха зэргэтэй. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ ган гасуур болоһон дээрэһээ тэндэһээ биратай ургаса абтаагүй. Зүгөөр нёдондо хабартаа тарялан дээрэ хэгдэдэг хүдэлмэреэ гуримшуулха, хүрьһэ хамгаалха, тэрэнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ, тариалгын хубааридгые мал ажалай эрилтэнүүдтэй зохилдуулан хубилгаха, тракторно-тарян ажалай бригадануудые тусхай шэглэлтэй болгохо, кукуруза, хартаабха, куузику ургуулха тусгаар звенонуудые эмхидхэхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэһэн байна.

Тракторно-тарян ажалай 1-дэхи бригадада 1067 гектар уһалагдадаг тарялан даалгагдажа, кукуруза, хартаабха, овощ, корнеплодуудые ургуулха түсэб хүргэгдэһэн юм. Кукурузашадай звеное даагшадаар А. А. Кожевин, Ф. Мифтаков, Б. Бидани, Ж. П. Пирнанов гэгшэд томилогдоо һэн. Тэдэнэртэ уһа сасаха ДДА-100, ДДН-70 гэхэ мэтэ машинанууд, тракторнууд даалгагдаһан байгаа. Мүн энэ бригадада газар элдүүрилхэ ДТ-75м түхэлэй 6 трактортай нэгэ отряд, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха гурбан тракторта отряд, наг шэбхэ зөөхэ 7 тракторта отряд байгуулагдаа һэн.

Тракторно-тарян ажалай хоёрдохи бригадада газарай хүрьһэ урбуулангүй элдүүрилхэ бүхы техникэ даалгагдаһан байна. Эндэхи ороохото ургамалнуудые тариха звенодо К-700 түхэлэй тракторнууд үгтэһэн байха юм. Мүн эндэ элдэб түхэлэй «СНП»станцинууд хүдэлгэгдөө.

Иимэ хэмжээнүүдые абаһанай ашаар нёдондо тарялангай ургаса нилээд дээшэлүүлэгдээ. Урда жэлэйхиһээ 10 мянган центнер ехэ ороохо таряа малай тэжээлдэ хэрэглэхэ, 2419 тонно сенаж, силос ехэ даража абаха, 3 мянган центнер зеленко ехэ хуряаха аргатай байгаабди.

Энэ жэлдэ ажалайнгаа эмхидхэлые улам нарижуулан һайжаруулжа, уһалагдадаг газарһаа найдамтай ургаса абаха арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, хүрьһэ хамгаалха хүдэлмэреэ улам үргэнөөр ябуулха болонобди. Тиихэдээ нютагайнгаа эрхэ байдалда зохихо севооборотуудые баталжа, тэдэнээ наринаар баримталдаг болохобди. Тэрэшэлэн ороохо таряанай, олон жэлэй ногооной һайн сортын, эрхим шанартай үрэһөөр өөһэдыгөө хангаха талаар хэгдэхэ хүдэлмэри тодорхойлогдонхой. Мүнөө үедэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор, машинанууд заһабарилагдажа, захадаа гараха дүтэлөө.

Гэхэтэй хамта тарялан, сабшалангай ургаса саашадань дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһатай хэдэн шухала асуудалнуудые удааруулангүй шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб. Нэн түрүүн, сабшалан дээрэ мал бэлшээхэдэ, тэндэхи ногоон муудана гэжэ шэнжэлэгдээ. Хуушан һургуули гэдэг сабшалан дээрэ хабартаа, намартаа хонидые адууһанһаа боложо, һүүлэй гурбан жэлдэ хүсы, хяаг, житняк гэхэ мэтэ һайн ногоонууд нилээд бага болоһон байшоо. Тиимэһээ энэ асуудал колхозой правлениин заседани дээрэ харагдажа, хонидой үбэлжөөнүүдые сабшалан дээрэһээ гаргаха хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ захалаа. Сабшалан дээрэ малаа адуулхаяа болихо зуураа, бэлшээри уһалха хэрэг гарана. Мүнөө үедэ уһалагдадаггүй 14.5 мянган гектар бэлшээри, 5 мянган гектар сабшалан бии. Энэ табан жэлэй туршада Онёо голой зүүн бэедэ хонидой, илангаяа хурьга, түлгэдэй ябаха бэлшээри уһалха тон шухала болонхой. Тэрэшэлэн малай үбэлжэдэг газарта үрэмдэмэл худагуудые малтаха хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн тарялан хамгаалха модо һуулгаха хүдэлмэриие гуримшуулха, түргэдхэхэ саг ерээ. Һүүлэй хорёод жэлдэ лесхозууд тарялан хамгаалха зурууд, модонуудые жэл бүри һуулгажа, нилээд мүнгэ зөөри гаргашална. Теэд тэрээнһээнь ямаршье үрэ гаранагүй. Һуулгаһан модонуудынь хосоршодог. Саашадаа иимэ байдалые хубилгахаар болоо. Модонуудые түрүүшын ээлжээндэ һалхинай ехээр буудаг газарта таряад, заабол хорёолхо, хойноһоонь харууһалха шухала. Энэ жэлдэ лесхозтой хамтаржа, 15 гектар модо һуулгаха, тэрэнээ хорёолхо гэжэ хэлсээд байнабди.

КПСС-эй XXVI съездэ харагдаха партиин ЦК-гай проект дотор **бэлшээри һайжаруулха, тарялан хамгаалха модо һуулгаха, ургуулха** тухай нэгэ-хоёр үгөөр оруулхаар гэжэ дурадхаха байнаб. Энэмнай мал ажал болон газар тарялан эрхилэлгэдэ ехэ нүлөөтэй ха юм.

В. БУДАЕВ.
Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

ТУЙЛАЙ ЕХЭ ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИ

Мэнэ һаяхана областной партийна XXXI конференциин делегадууд Бодонгуудай совхозой директор нүхэр Цыденжапов Доржо Цыбиковичые КПСС-эй XXVI съездын делегат болгожо һунгаба. Энэ хадаа туйлай ехэ этигэл найдабари үзүүлһэн, маша ехэ харюусалга даалгаһан ушар болоно. Энэ мэдээсэл дуулаад, совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, бүхы коллектив баярлахын ехээр баярлаба. Тэдэнэй хүсэн дээрэнь хүсэ нэмээд, солбон дорюунаар, шударгы габшагайгаар ажаллажа байна. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект совхозой коллектив бүхэндэ, отделени ба бригада, фермэ ба отара бүхэндэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэнэ, дурадхалнууд оруулагдана.

Бодонгуудай совхоз Бэшүүрэй ажахынуудһаа залуу мал абаад, шахажа таргалуулһан бэеэрээ, 350—400 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй болгоод, гүрэндэ худалдаха гэһэн зорилготой ажахынууд хоорондын нэгэдэлэй совхоз болоно. Совхоз анха түрүүн 1967 ондо эмхидхэгдэһэн юм. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ хүшэр хүндэ ган гасуур боложо, газаршье гантан хахараа, гол горходшье дууһан шахуу хаташанхай. Иимэ сагта мал шахан таргалуулха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ.

Хэршье бэрхэшээлтэй, түбэгтэй байбашье һаань, табан жэлнүүдэйнгээ түсэбүүдые совхоз амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, 9-дэхи табан жэлдэ бүхы дээрээ 16450 центнер мяха нэмээжэ абаха байһан аад, 17077 центнер абтанхай. Гүрэндэ 9950 центнер худалдаха түсэбтэй байһан аад, 11337 центнер, нооһо 105 центнерэй орондо 584 центнер гэхэ гү, али 5,6 дахин үлүүлэн дүүргээ. Арбадахишье табан жэлдэ гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 125 процентээр дүүргээ, 270 центнер нооһо абаха түсэб 464 центнер гэхэ гү, али 194 процент бэелүүлэгдээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Бэшүүрэй районой бүхы ажахынуудһаа 5000—6000 толгой тугалнуудые абаад, шахажа таргалуулаад, гүрэндэ тушааха хүсэлэнтэй. Мүнөө совхозой малшад энэ хараа түсэбөө бэелүүлжэ эхилэнхэй. 1981 оной январиин 1 дэ 1986 толгой шахагдажа байнхай. Теэд удаа удаагуур иимэ хүндэ хүшэр жэлнүүдэй тохёолдожо байбашье, хайшан гээд, ямар аргаар иимэ амжалтанууд туйлагдана гэхэшэб гэһэн асуудал табигдаха ёһоороо табигдана.

Түбхын түрүүндэ Доржо Цыбикович партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудтайгаа нягта холбоо барисаатайгаар, тэдэнэртээ батаар түшэглэн ажал ябуулгаяа бэелүүлдэг хүтэлбэрилэгшэ юм. Ударидалга—хамтын хэрэг, харюусалга — ударидагшын хэрэг гээшэ гэжэ зүб хэлэгдэдэг. Партийна организацинь 56 коммунистнуудһаа бүридэнхэй, 38 комсомолшуудтай. Хамта дээрээ 17 депутадуудтай. Коммунистнууд болон комсомолшууд харюусалга ехэтэй участогууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табигданхай. Һүүлэй зургаан жэл соо партийна организациин секретарь ябаһан, дайнайшье, ажалайшье ветеран Бухадеев Базыр Бухадеевич иигэжэ хөөрэнэ:

— Партийно-политическэ, үзэл сурталай хүдэлмэридэ, социалис мүрысөө нүлөө ехэтэйгээр эмхидхэлгэдэ Доржо Цыбикович тон ехэ анхарал хандуулна. Мүрысөөнэй дүн һара бүхэндэ согсолон гаргагдадаг, илагшад урмашуулагдадаг. Өөрөө партийна хүдэлмэридэ удаахан ябаһан хадаа энэ талаар үгэеэ ойлголсоходо амар байдаг. Шухала асуудалнуудые парткомой заседани дээрэ хаража үзөөд, зүбшэн хэлсээд, шиидхэбэри гаргагдадаг. Доржо Цыбикович хүдэлмэришэдтөөшье, мэргэжэлтэдтээшье зөөлэн зохидоор хандадаг, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ үгэеэ ойлгуулхые оролдодог, бадашаха, зандарха, хэрзэгы шэрүүн зан гаргаха гээшые мэдэдэггүй, гол түлэб хүмүүжүүлгын онол арга хэрэглэдэг заншалтай. Тиимэ хадань хүдэлмэришэд урматайгаар ажалладаг, үүсхэл оролдолго гаргадаг. Коллектив соонь ажалай түрүүшүүл, нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг габшагайшуул олон байна. Эдэ нүхэд тухайгаа Доржо Цыбикович урма баяртайгаар хөөрэдэг. Жэшээлхэдэ, 17 хүдэлмэришэд өөһэдынгөө табан жэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Бадмажапова Цырендулма Санжиевна—эрхим тугалшан, арбадахи табан жэлэй хубиингаа даалгабариие 111 процент дүүргэһэн байна. ДТ-74 тракторaар ажалладаг республикын габьяата механизатор Базаров Агван Тыкшеевич табан жэлэйнгээ түсэбые 104 процент дүүргэнхэй. Совхоз соо үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй бодото үрэ дүнгүүд иимэ.

Өөһэдынь коллектив сооһоо залуу мэргэжэлтэд — механизаторнууд, малшад, тугалшад, луговодууд олоор ургажа гаранхай. Гол түлэб нютагайнь хүнүүд мэргэжэлтэдээр ажаллана. Энэнь ехэ ... байна. Хүдэлмэриеэ хаяад, нютагһаа ... ража ошохо ушар үгы шахуу болон... Энэ ушар өөрын үндэһэтэй. Юуб гэхэ... совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, парти... организациин зүгһөө ажалшад тухай ... харал оролдолго гаргагдана, залуушуул... гэр байраар хангаха тухай ... дорхой хэмжээнүүд абтана. ... шээлхэдэ, 250 һууритай соёлой бай... хоёр квартиратай 40 гэр баригда... 1981 ондо 45 һууритай үхибүүдэй ясли ... рихаар түсэблэгдэнэ. Энэнь совхозой ... жалтануудай эшэ үндэһэнүүдэй нэгэ... болоно. Тус ажахыда барилгануудай ... лүүлэгдэжэ байдагынь һайшаалтай. ... шээнь, 10 мянган центнер ороохо тар... най багтаамжатай склад, 50 автомаши... байха гараж, квартальна котельнэ ... даад, ашаглалгада үгтэнхэй.

Ажахыдань тон шухала удха шанар... тэжээл бүйлүүлдаг цех баригдажа, аш... лалгада үгтэнхэй. Энэнь үнэгүй, хэр... хэдэ таарамжатай зохид, тэжээлэй хо... сагта сэгнэшэгүй түхеэрэлгэ байха ... Эндэ Доржо Цыбиковичэй өөрынь үү... оролдолго ехэ. Бусад ажахынуудта ... жо тиимэрхүү кормоцех харахадань, ... наандань таарабагүй, тиихэдэнь ур... нарижуулга гаргаха гэжэ бодоод, өөһэ... гөө мэргэжэлтэдтэй хамта чертёж зо... бо. Тэндэнь миил дүрбэн хүн хүдэл... 800—1000 хүрэтэр толгой мал эдэ... нэ. Хуурай тэжээл: хэршэгдэһэн үбһэ, ... лоомо, силос, концентрадай холисо ... гоод, мочевинэ нэмэжэ шанаржуул... Тэндэнь бүдүүн тэжээлэй, шэмэ шүү... тэжээлэй, концентрадуудай, мочевин... холижо шанаржуулгын цехүүд бии. ... гээд холимол тэжээлэй бункер худар ... дөөд, тусхай оньһоор малда хубаар... үгтэнэ. Иигэжэл арга хургаа олохо, ... лай ехэ дуратайгаар эдидэг тэжээл ... гамтайгаар бүйлүүлжэ малда эдюу... гээшэ тон ехэ удхатай шанартай болоно.

Доржо Цыбикович холо харасатайга... урдахияа бодожо, элдэб олон асуу... нуудта зүб шиидхэбэри бэдэрдэг хүн ... ха юм.

— Манай Бодонгуудта гол горхон... бии, уһаар бага болоошье һаа, уһан ... то үгы болоо гэхын аргагүй. Тэдэ гол ... хонуудпай Хёлгын голдо шудхадаг. ... хонуудайнгаа эхиндэнь хаалтануудые ... рижа, нилээд ехэ тарялан, сабшалан... уһалдаг болообди. Шанага, Аяга, Амгал... та гэдэг горхонуудай эхиндэ хаалтан... бии аад, хуушараа, тэдэниие заһабари... шэнэлхэ хэрэгтэй болоо. Мүнөө жэ... Хонхолын эхиндэ хаалта барижа, св... тогтоохо, Хёлгын уһые насосно станц... татажа,сабшалан, тарялангаа уһалха, ... луурин газар эрид үргэдхэхэ хүсэлэн ... —гэжэ Доржо Цыбикович бодолгото ... хөөрэнэ.

Нүхэр Цыденжапов ниитын хүдэлмэри... эдэбхитэйгээр хабаададаг хүтэлбэрил... шэ мүн: КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой ... шүүн, Бэшүүрэй ерадай депутадуудай ... онно Соведэй депутат ба гүйсэдком... гэшүүн, совхозойнгоо парткомой, рес... ликынгаа профсоюзуудай обкомой ... шүүн.

Хэһэн, бүтээһэн хэрэгүүдээрнь, бэел... жэ байһан ажал ябуулгаарнь хараад ... хэдэ, Доржо Цыбикович Цыденжапо... шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ, үнэн сэх... мүүжүүлэгшэ байһаниинь элирнэ. 1953 ... до КПСС-эй гэшүүн болоһон Доржо ... бикович мүнөө болотор ниитын хэр... бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө зор... лан ажаллана. Доржын эсэгэ Цыб... Цыденжап гээшэ Буряадай үнинэй ком... нистнуудай нэгэн, Совет засагта хэлбэ... шэгүй үнэн сэхэ, ёһотой большевик ... һан юм. 1935 ондо Шанагын колхозой ... рүүлэгшэнь байгаа һэн. Абари занга... үнэн сэхээрээ, ухаан бодолоороо, ... хэл оролдолгоороо Доржо эсэгэдээ... адли хүн байна.

Шэн габьяата ажалайнгаа түлөө, ... ажахые хүгжөөлгэдэ шэнэ шэнэ амжа... такуудые туйлаһанайнгаа түлөө Дор... Цыбикович Цыденжапов Октябриин Ре... люциин, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден... даар, «Шэн габьяата ажалай түлөө» ... лон бусад медальнуудаар шагнагд... Тиигээд эдэ бүхы амжалтанууд ганс... минии туйлаһан амжалтанууд бэшэ, ... рин манай совхозой бүхы коллекти... партийна организациин туйлаһан амжа... гээшэ гэжэ тоолодог.

— КПСС-эй XXVI съездын делегат бо... гожо намайе һунгахадаа, областной па... тийна XXXI конференциин делегадт... намда, манай совхозой партийна орга... зацида, бүхы коллективтэ туйлай ехэ ... гэл найдабари үзүүлбэ гэжэ тоолон... Тэрэнэйнь түлөө өөрынгөө зүрхөө, со... зойнгоо бүхы коллективэй зүрхөө ... зүрхэнэй халуун баясхалан хүргэнэб, ... гэжэ Доржо Цыбикович мэдүүлнэ.

Бодонгуудай совхозой бүхы хүдэлмэ... шэд КПСС-эй XXVI съездые ажалай ... нэ амжалтаар, нэрэтэй түрэтэйгөөр үг... съездэ ажалай эрхим бэлэг бариха га... унаһан малгайгаа абангүй, политичес... болон ажалай айхабтар ехэ дэбжэлтэ... гээр хүдэлжэ байна.

Ц. ЦИБУДЕЕ...

КОМСОМОЛШУУД ТУҺАЛНА

Районой бүхы ажахынуудай комсомольско организацинууд энэ халуун хаһын үедэ дүүргэхэ социалис уялгануудые абаһан юм. Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула залуушуулые олоор хабаадуулха, малшадта али бүхы талаһаа туһаламжа үзүүлхэ гээд нэгэ пункт доторнь бэшэһэн байха.

Эдэ үдэрнүүдтэ Туранай совхозой комсомолой комитет бүхы залуушуулаа ударидажа, малшадта түлеэ бэлдэхэ, малда үгтэхэ шэлбүүһэ отолхо ажал эмхидхэбэ. Өөрынгөө үүсхэлээр үнгэргэһэн субботник болон воскресникүүдтэнь 40 гаран комсомолшууд болон залуушуул хабаадалсаба. Тэдэнэр зуугаад шахуу кубометр түлеэ, хэдэн арбаад тонно нарһанай шэлбүүһэ бэлдэһэн байна. Энэ ажалда Мария Ошорова, Виктор Маншеев, Николай Паданов, Аюша Майоров, Николай Малханов болон бусад тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд ехэ хонидой олоороо хурьгалжа байһан газарнуудта нарһанай шэлбүүһэ отолжо зөөнэ. Эндэ гушаад тонно энэ шэмэтэ тэжээл бэлдэгдэжэ зөөгдэбэ. Комсомолец Константин Мантуров, Сэдэн-Дамба Улаев, Андрей Мантуров болон бусад зоримгойгоор ажаллана. Мүнөө тэдэнэр энэ ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

Һургуулинуудай үхибүүдшье миин байнагүй. Зуун-Мориной дунда һургуулиин һурагшадай комсомольско организаци энэ хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр оролсоно. Тус һургуулиинхид һү һаалиин дүрбэн фермэ шефтээ абанхай юм. Тэдэнэр малай байра болон хашаа хорёонууд соохи шэбхэ малтадаг, улаан булангыень шэмэглэлэг, ханын газетэнүүдые гаргадаг юм. Эндэхи һурагшад Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Зуун-Мориной һү һаалиин комплексдо хоёр дахин концерт табяа. Харин Тоорын дунда һургуулиин һурагшад дурсагдагша колхозой Бүтүүгэй хонинной фермэдэ ошожо, байра болон хорёо соохиинь сэбэрлээ.

«Маяк» колхозой комсомолшууд болон залуушуул малшадые соёлой талаар һайнаар хангана. Эндэхи агитбригада Далахайн болон Хонгоодорой һү һаалиин фермэнүүдтэ айлшалһан, КПСС-эй ЦК-гай проектээр хөөрэлдөө үнгэргэһэн, һонирхолтой концерт харуулһан байна. Тус агитбригадада клубые даагша Х. Данзанова, уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ О. Истомина, бухгалтер Н. Базлуева, колхозой комсомолой комитедэй секретарь Т. Тунгрикова болон бусад ороно.

А. БАРАЕВ.
ВЛКСМ-эй Түнхэнэй райкомой секретарь.

Манай фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан зураг дээрэ Захааминай мяханай комбинадай хүдэлмэришэд Ф. Ф. Сулохина, Д. В. Цыбикова гэгшэдые харанат. Фрида Фёдоровна залуушуулда дүй дүршэлөө дуратайгаар дамжуулан үгэдэг, комбинадай ажалай ветеран юм. Нүхэр Цыбикова Зүүн Сябириин технологическа институт дүүргэжэ ерэһэн залуу мэргэжэлтэншье һаа, үнинэй хүдэлмэришэнэй зүбшэл, заабариие үлүү гэжэ һанадаггүй. Тиимэһээ тэдэнэй ажал урагшатай һайн гэхэдэ алдуу болохогүй. Колбасагай цехтэ хүдэлдэг эдэнэр үйлэдбэриингөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм.

СОЮЗНА *республикануудта*

РСФСР:

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭГШЭДТЭ

Ленконцертын артистнууд ба Ленинэй нэрэмжэтэ оптико-механическа нэгэдэлэй уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад эрхим бүтээлнүүдээ социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэ зорюулна. Шэнэ табан жэлдэ хоорондоо зохёохы ёһоор, харилсан хүдэлхэ талаар хоёр коллектив хэлсээ баталанхай. Зохёохы харилсаагаар мүндэлһэн программа тэрэ хэлсээнэй нэгэ хубинь болоно.

Оптигууд болон искусствын уран бэлигтэн арбан жэл соо хани харилсаатайгаар хүдэлжэ байнхай. Заводто нэгэшье конкурс, фестиваль, һайндэр артистнуудай хабаадалгагүйгөөр үнгэрдэггүй. Тэдэнэр нэгэдэлэй цехүүдтэ, элүүржүүлгын газарнуудта, техническэ мэргэжэлэй училищада концерт харуулдаг. Харин нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд Ленконцертын уран һайханай соведэй заседаниинуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Программануудые зүбшэн хэлсэхэ үедэ тэдэнэй оруулһан дурадхалнуудые артистнууд анхаралдаа абадаг юм.

Предприятида актернууд тухай нүхэд ёһоной анхарал оролдолго гаргадаг. Тэдэниие заводой амаралтын байшанда, спортивна сенцинүүдтэ уридаг заншалтай. Харин абяанай гү, али гэрэлтүүлгын техникые заһаха хэрэгтэй болоо һаа, хэзээдэшье туһалхаар бэлэн байдаг.

УКРАИНА:

КУЗБАССАЙ ШАХТЕРНУУДТА

Днепропетровско шахтын түхеэрэлгэнүүдэй заводто бүтээгдэһэн хоёр флотацион но машина Кузбассай шахтернуудта зорюулагдана. Нүүрһэ шанаржуулгын «Сибирь», гэжэ фабрикада зорюулһан эдэ агрегадуудай һүүлшын узелнууд Кузбасс эльгээгдэбэ.

Эдэ машинануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ шахтые ашаглалгада оруулһантай адли юм. Тэдэнэй түд бүхэниинь жэлдээ хахад миллион тонно хүрэтэр бутархай нүүрһые али бүхы холисоһоо сэбэрлэхэ аргатай юм.

Машина бүтээгшэд ашаг үрэ ехэтэй оньһон техникэ бүтээлгые болзорһоонь урид дүүргэжэ, съездын урда тээ абаһан социалис уялгануудай нэгэ хубиие бэелүүлбэ.

УЗБЕКИСТАН:

ШЭНЭ АРГА ХЭРЭГЛЭНЭ

Узбегэй газ шанаржуулагшад ажалдаа шэнэ арга хэрэглэнэ. Тэдэнэр хүйтэнэй туһаламжаар сернистэ газые уһанһаа, конденсадһаа хүсэл илгадаг болонхой. Гиссарска шэлын ташалангдахи уурхайда газай холисо илгаха түхеэрэлгэ хүдэлгэгдэжэ эхилээ.

Газарай гүн сооһоо абтаһан түлишэ сорго хоолойдо орохынгоо урда 20 градус хүрэтэр хүргэгдэдэг. Тиигэжэ газ 100 процентээр сэбэрлэгдэдэг байна. Үнэтэ продуктнуудаар баян конденсат болбосоруулагдадаг, харин газ хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэдэг.

Тус түхеэрэлгэ сүүдхэдээ 10.5 миллион кубометр газ сэбэрлэдэг юм.

КАЗАХСТАН:

100 МЕТР ҮРГЭНӨӨР

Тургайска областиин «Молодежный» совхозой саһан хушалтатай полинууд дээгүүр юрэ бусын агрегат хүдэлнэ. Хоёр «Кировец» саһа хахалдаг хэдэн олон түхеэрэлгэнүүдые шэрэжэ ябана. Тус агрегат нэгэ дахин үнгэрхэдөө, 100 метр үргэн зурууд абана. Үдэртөө машинанууд 400 гектарта хүр саһа тогтоодог байна. Энэнь нормоһоо гурба дахин ехэ бшуу.

Ажахыда урдань «Кировец» бүхэн саһа хахалдаг хоёр-гурбан түхеэрэлгэ шэрэдэг һэн. Тиигэжэ ехэ түлишэ гаргашалагдадаг, техникэ түргөөр хуушардаг байгаа.

Ажахын механизаторнууд өөһэдөө онсо түхеэрэлгын холболтонуудые хэдэг байна. Совхозой 30 мянга шахуу гектарай асари ехэ поли дээрэ иимэ 7 агрегат саһа тогтоохо бүхы хүдэлмэриие хэжэ үрдидэг.

Октябрьска район дотор эгээл түрүүлэн «Молодежный» совхоз саһа тогтоохо хүдэлмэреэ дүүргэнхэй. Механизаторнууд хүдэлмэриингөө эршые һуладхангүй, хоёрдохёо хүр тогтоожо байна.

Республикын бусадшье ажахынууд тэдэнэй жэшээгээр үргэн абасатай агрегадуудые хэрэглэдэг болоо. Энэ үбэлдөө Казахстанда бага саһатай байгаашье һаань, арбан дүрбэдэхи миллион гектарта хүр тогтоогдоно. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ һуратгүй ехэ болоно.

ГРУЗИ:

БАРИЛГАНУУДТА — КОНВЕЙЕРНҮҮД

Тбилисидэхи Дидойско гэр барилгын комбинадай хүсэн нэмэжэ, барилгые эршэмтэй түргэнөөр ябуулха арга олгобо. Бүри һайн шанартай панельнүүд болон ханын блогуудые бүтээдэг цехүүд эндэ ашаглалгада оруулагдаа.

Мүнөө жэл республикын ниислэл хотодо 500 мянга шахуу дүрбэлжэн метр гэр байра баригдаха зэргэтэй. Комбинадай шэнэ продукци хурдан түргэнөөр ургажа байгаа хотын бүхы шэнэ барилганuудта эльгээгдэхэ юм.

ЛИТВА:

БОЛЗОРҺОО УРИДШАЛАН

«Рыбный Мурман» рефрижератор Клайпедай судна заһабарилгын заводой причалһаа графигһаа хахад һараар урид гаража ошобо. Хүдэлмэри эмхидхэлгые нарижуулан һайжаруулһанайнь ашаар заһабарилгын хүдэлмэри амжалтатайгаар хэгдээ.

Тусгаар эмхидхэгдэһэн комплексно участогай коллектив түхеэрэлгые задалаад, һүүлдэнь заһагдаһан узелнүүдые суглуулжа, хабсаргадаг болонхой. Урдань станок бүтээгшэд болон слесарьнүүд өөһэдөө энэ хүдэлмэриие хэдэг һэн. Участогай эмхидхэгдэхэдэ, тэдэ сүлөөлэгдэжэ, заһабарилагшадай тусхай бригадануудые байгуулһан байна.

Хоорондоо мүрысэхэ тухай хэлсээнүүдые судануудай экипажнууд баталаад, заһабарилагшадтай эбтэй зэтэйгээр ажаллана.

(ТАСС).

ОРОНОЙ ЭНЕРГЕТИГҮҮДТЭ

ЛЕНИНГРАД. «Электроаппарат» гэжэ нэгэдэлдэ элэгаз изоляцитай 110 киловатт хүсэтэй хубаарилгын түхеэрэлгэнүүд олоороо гаргагдажа эхилбэ. Эдэ түхеэрэлгэнүүд урдынхиһаа арба дахин бага газар эзэлдэг, 3 — 4 дахин найдамтай. Түрүүшын иимэ түхеэрэлгэнүүд Новолипецкын металлургическа заводто, Мосэнергын, Ленэнергын подстанцинуудта эльгээгдэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түхеэрэлгые хабсаргалгада хабаадаһан коммунис ажалай бригадын гэшүүд.

ТАСС-ай фотохроника.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Депутадуудай тоосоо саг соонь үнгэргэхэ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ...жээтэ заседани дээрээ ...дай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай Хяагтын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. А. Ждановай элидхэл ...шэн хэлсэбэ. Нютагай Соведүүдэй сесси дээрэ, ажалай коллективүүдэй, һуурин ...нуудай хүн зонон урда гүйсэдхэхэ комитедүүдэй тоосоо, тэрэшэлэн һунгагшадай урда депутадуудай тоосоо эмхидхэлгээр Үндэһэн Хуулиин ...нүүдые дүүргэхэ талаар районой нютагай Соведүүдэй ямар хүдэлмэри ...лдаг тухай элидхэлшэ ...ээ.

Арадай ажахын түсэбүүдэй ...элтые, хүн зонине соёлой талаар хангалгые һайжаруулха, олониитын дунда ...дхэлэй хүдэлмэриин хэмжээ дээшэлүүлхэ талаар гүйсэдхэхэ комитедүүдэй бодото ...л ябуулга Тамирай, Хүтэрин, Хираанай-Адагай сельскэ (сомоной), Харанхын ба Наушкын поселково Соведүүдэй сессинүүд дээрэ ...ы талаһаа зүбшэн хэлсэгдэнэ гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Гүйсэдкомуудай тоосоое бэлэглэгдэ эдэ Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Районой нютагай Соведүүдэй олонхи депутадууд һунгагшадтаяа уулзажа, Соведүүдэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэри тухай, депутадайнгаа ѳнлгые өөрөө ямараар дүүргэжэ байһан тухайгаа тоосожо байдаг. Депутадуудай тоосоон дээрэһээ абажа харахада, гансахан үнгэрһэн жэлдэ 39 мянган хүнэй хабаадалгатай мянгаад суглаан үнгэргэгдөө.

Гэбэшье, Президиумэй заседани дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Хяагтын районой нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ гүйсэдкомуудай тоосоонуудые үнгэргэлгөөр горитойхон дутуу дунданууд бии байһаар гэжэ тэмдэглэгдэб. Районно ба городской Соведүүдэй, Мөөрөөшын сомоной, Шара-Голой сельскэ ба Сухын поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд тоосоонуудые, ажахын ба социально-соёлой байгуулалтада бии байһан дутуу дундануудые тодорхойгоор хаража үзэнэгүй. Соведүүдэй абаһан шиидхэбэринүүд соо гүйсэдкомуудай ба тэрэнэй таһагуудай ажал ябуулгые һайжаруулгаар хэрэгтэй хэмжээ ябуулганууд тодорхойгоор хараалагданагүй. Эдэ Соведүүдэй сессинүүдые үнгэргэлгэдэ депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд ба депутадуудай бүлэгүүд эдэбхи үүсхэлгүйгөөр хандана.

Ажалша коллективүүдэй суглаанууд дээрэ тушаалта нюурнуудай, гүйсэдкомуудай гэшүүдэй тоосоо шагналгые районно Соведэй гүйсэдком саг болзор соонь ходо үнгэргэжэ шадаагүй байһаар. Зарим депутадууд Соведэй хүдэлмэри ба һунгагшадай захянуудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай округойнгоо һунгагшадай урда, тэрэнииие депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда тоосоногүй. Нэгэ суглаан дээрэ олон депутадуудай тоосоо шагналга район дотор заншал болонхой.

Районно, городской Соведүүдэй, Ехэ-Хүдэриин сельскэ Соведэй, Ехэ-Нугын сомоной Соведэй гүйсэдкомууд депутадуудай тоосохо хэрэгтэ туһалжа, хэрэгтэй баримтануудаар тэдэнииие хангана гүй. Хяагтын районой экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые ажалшадай амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ элэ бухы дутуу дунданууд һаад түбэг тохёолдуулна.

Республикын Верховно Соведэй Президиум хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаба. Дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануудые усадхажа, Соведүүдэй хүдэлмэри тухай, депутадуудай саг соогоо һунгагшадай урда тоосожо байха талаар тодорхой хэмжээ абаха эрилтэ арадай депутадуудай Хяагтын районно Соведэй гүйсэдкомой урда табигдаа. Районой экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар һунгагшадай захянуудые дүүргэлгээр хүтэлбэрилхы органуудай эмхидхэхы хүдэлмэриин хэр зэргээр табигдаһыень бухы Соведүүдэй сессинүүд дээрэ һайнаар хаража үзэхыень Президиум дурадхаа.

КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ ажалша коллективүүдые саг үргэлжэ элсүүлжэ байхыень районой арадай депутадуудай Соведүүдтэ, тэрэнэй гүйсэдкомуудта дурадхагдаа.

Танииие ямараар ханганаб

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮДҺЭЭ

Республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаһанай ашаар арбан табан жэлэйнгээ түсэбэ болзорһоонь урид дүүргэж, түсэбһөө гадуур 8,3 миллион түхэригэй эд бараа, эдеэ хоол худалдаһан байна. Юһэдэхи табан жэлэй сасуулбал, үнгэрһэн табан жэлэй туршада эд барааны худалдаанай хэмжээн 25 процентээр ургаа. Тиихэдэ нёдондо жэлэй түсэб 100,7 процент дүүргэгдэһэн байна. Бэшүүрэй, Баунтын, Кабанскын, Хяагтын, Ахын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Түнхэнэй эд хэрэглэгшэдэй союзуудай коллективүүд хубитаяа ехээр дүүргэһэн байна. Эдэ коллективүүдэй ажал хүдэлмэридөө түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн. Хүдөө ажахын продукци бэлдэхэ түсэб 102,1 процент дүүргэгдэжэ, 4200 түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бэлдэгдээ.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай материально-техническэ баазые үргэдхэхэ хэрэгтэ 16 миллион 200 мянган түхэригэй гаргашалагдаа. 10.500 дүрбэлжэн метр талмайтай магазинууд, 560 хүнэй һууриитай столовонууд болон бусадшье барилганууд хэгдэһэн байна.

Худалдаа наймаанда компьютерэй ... оньһожоруулга нэбтэрүүлхэ талаар нилээдгүй ажал хэгдээ. Жэшээнь, эд бараа хүн зоной өөһэдөө шэлэн абадаг гурим 750 магазинууд нэбтэрүүлэгдээ. Бухы эд бараанай эрьесын 62,3 процентнь шэнэ гуримаар худалдэг магазинуудһаа ороһон байна. Кабанскын, Тарбагатайн, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй эд хэрэглэгшэдэй союзуудай коллективүүдтэ эд бараа хүн зоной өөһэдөө шэлэн абадаг гурим үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, Кабанскын районой 82 процент магазинуудта эд бараа хүн зон өөһэдөө шэлэн абадаг болонхой.

Хүдөөгэй худалдаа наймаашад холын гүүртэ болон отаранuудта ажалшадые һайнаар хангахын тула ехэ оролдолго гаргана. 112 автомагазин үргэн хэрэглэлэй эд бараа малшадта зөөжэ, тэдэнэй захилнуудые дүүргэнэ. Худалдаанда хомор эд бараан эгээн түрүүшээр малшадта үгтэдэг гурим байгуулагданхай. Нүүдэл магазинууд ганса 1980 ондо 12 миллион түхэригэй эд бараа худалдаһан байна.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хамһабариин ажахыда анхаралаа хандуулдаг болоо. Гансахан нёдондо жэл 10,6 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргагдаа. Коопзверопромхозуудай олзобори улам ургаа. Сагаан ба халтар хара үнэгэнэй хэдэн мянгаад хэһэг арһан гүрэндэ тушаагдаа. Баунтын районой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд адуу үсхэбэрилдэг болоо. Хойто-Байгалай районой Холодное һууринда пү һаалиин фермэ эмхидхэгдэжэ. Баргажанай райондо 2000 толгой шубуу тэжээхэ фермэ түхеэрэгдээ.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада кооперативна зөөри арьбадхагдаһан, худалдаа наймаанай олон эмхинүүдэй финансын болон экономическа дүнгүүд һайжаруулагдаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, олзо оршын талаар түсэб 105,6 процент дүүргэгдэбэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Буряадай кооперативна союз социалис мүрысөөндэ хэдэ дахин илажа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Тиихэдэ роспотребсоюзай ба профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан юм.

Мүнөө манай кооператорнууд январь һарынгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргээд, түрэл партиингаа XXVI съездые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын тула шармайн оролдожо байнхай. Таряашад болон малшадай ажалдаа амжалта туйлаха хэрэгтэнь нүлөөлэн, худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулхын түлөө үдэр бүриин оролдолго гарганабди. Холын гүүртэнүүд, отаранuудта ажаллагшадта онсо анхарал хандуулан, хэрэгтэй эд бараагаар, эдеэ хоолоор саг үргэлжэ хангажа байха хэмжээнүүд абтана. «Бухы һайн эд бараан — хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэн гаргагшадта!», гэһэн уряа доро хүдэлнэбди.

Республикын хүдөөгэй худалдаа наймаанай бухы эмхинүүд болон коллективүүдтэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ. Тиихэдэ нөөсэ арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэхэ, түрүү дүй дүршэл ажал хүдэлмэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдана.

«Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай розничнэ эд бараанай эрьесые 22—25 процентээр ехэдхэхэ» гэһэн зорилго КПСС-эй ЦК-гай проект дотор табигдана. Энэ тон зүб, холын хараатай түсэб болоно. Тиимэһээ республикымнай кооператорнууд бүришье урма баяртайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байна.

М. МАТВЕЕВА,
Буркоопсоюзай түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

ХҮН АЖАЛААРАА АЛДАРШАДАГ

А. М. Кайдаловагай багшалжа эхилһээр байгша ондо эгээ гушан жэл болохонь. Тэрэ аяар 1951 ондо Ярославск хотын багшанарай училищи дүүргээд, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын путевкоор Шэтын область ерэһэн байгаа. Тиигэжэ тэндэхи Приаргунска районой Кличкэ һууринай эхин һургуулида хүдэлжэ эхилһэн намтартай.

Түрүүшын жэлнүүдһээ һайнаар хүдэлхые эрмэлзэһэн, өөрөө журам һайнтай, ажалша бэрхэ басаган районой арадай гэгээрэлэй таһагта методическа кабинет даагшаар уригдаһан байна. РайОНО-до хүдэлжэ байһан эдэбхитэй комсомолка ВЛКСМ-эй райкомой һургуулиин таһагые даагшаар дэбжүүлэгдээ.

...Хожомынь, манай республикын Прибайкалиин район нүүжэ ерээд байхадаа, шэнэ газарта шэнэ коллективтэ түргэн дадажа, Александра Михайловна олоной дунда нэрэ хүндэтэй болоод хёо һэн.

Хоёр жэл үнгэрһэн хойно Турунтаевай дунда һургуулида багшалхаяа ороо. Одоол эндэ, минии һанахада, тэрэнэй багша түрэһэн бэлиг, шадабари һалбараа бэшэ аал! Тэрээндэ заалгадаг үхибүүд эрхимээр һурадаг байна гэжэ түрэлхид онилтожорхёо бэлэй. Багашуул багшадаа ямар дуратай гээшэб. Багшынь хэлэһэн үгэ, захна заабари тэдэнэртэ—хуули ошуул

Залуу багшанар нүхэр А. М. Кайдаловаһаа жэшээ абажа, шэлэһэн мэргэжэлдээ амжалта түгэс, урма баяртай ябадаг. Иимэл хүн— ажалаараа алдаршаһан хүн — Турунтаевада ажаһуудаг лэ.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

РЯЗАНИИН ЭХЭНЭРНҮҮД

Рязань хотын хизаар орожо шэнжэлэгшэ С. Денисьев 1912 оной тон һонин документ олоһон байна. Подгорное тосхоной таряашан эхэнэр А. Сафоновагай гуйлта тухай тэрээн доторнь хэлэгдэнэ. Извозчик болоод соогуур хүнүүдые зөөн зүбшөөхые тэрэ гуйнэ. Энэ ушар даншье һаа ...тэй, юрэ бусын байжа, ...тэдэ оробон байгаа. «Рязанская жизнь» газетэ уншагшадтаа урматайгаар иигэжэ мэдээсээ һэн ха: «Городой засаг Сафоновагай гуйлтые хангаба. Полициин таһаг ямар нэгэн һаад түбэг ...гүй. Үсэгэлдэрһөө Сафонова уялгануудаа дүүргэжэ эхилбэ».

Энэ мэдээсэл тушаа һанаа хэлэхыень Рязаниин городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Н. Чумаковада ТАСС-ай корреспондент хандаба.

— Манай үе сагта энээн тухай дуулахада гайхалаа барахаар даа, — гэжэ Надежда Николаевна хэлэнэ.— Энэнииие тайлбарилхые гуйхадатнай, иимэ хуулита хорилолта үгэжэ шадаха гүйб: манай гүйсэдхэхэ комитет элдэб транспортын жолоо барихые хүсэһэн эхэнэрнүүдтэ «һаад түбэг» ушаруулдаггүйл даа. Жэшээлбэл, 180 эхэнэр — бухы жолоошодой гурбанай нэгэ хубинь — троллейбусэй харгы замуудта хүдэлдэг. Эхэнэрнүүд хүн зониие эгээл олоор зөөдэг трамвайнуудай «эзэд» болонхой. Таксин жолоошодой дундаһаа Т. Сычева тухай алдар суу таранхай. Тэрэ хорин жэл городой машина ябуулхадаа, ГАИ-ай урда нэгэтэшье харюусахаа үзөөгүй юм. Тэрэ коммунис ажалай ударник, «эрхим һайнаар хангадаг жолоошон», үшөө хоёр дахин миллионер юм: хоёр миллион хүниие зөөгөө бшуу.

Энэ асуудалые бүри гүнзэгыгөөр хаража, мүнөө үе сагта Рязаниин эхэнэрнүүд ямар болоо юм ааб гэжэ хөөрэхэ гээ һаа, иимэ ушар панаандам ороно. Америкын хото городуудай мэрнүүдэй уулзалгада США ошоходомни, пресс-конференци дээрэ нэгэ журналист намда хандаа һэн. Тэрэ манай ороноор һонирходог байгаа ха. Түрүүшын совет уран һайханай фильмүүдэй нэгэн «Бабы рязанские» гээд нэрэтэй һэн бээз гэжэ тэрэ һанаандаа оруулаа бэлэй. Харин мүнөө Рязаниин һамгад ямар болоо хаб гээд тэрэ намһаа асууба. «Рязаниин дангинар» гэһэн ондоо нэрэтэй болонхойбди гэжэ харюусаа һэм. Дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ хори наһандаа нүхэрһөө хахасаһан эхэнэрнүүдэй эрэлхэг зориг гаргаһанай түлөө, ямаршье хэрэгтэ дүйтэй, һанаамгай байһанай түлөө, манай бага шуулда үхибүүдэй шэнэ саадуудые барилгашадай яашье барижа үрдидэггүй байһанай түлөө арад зон бидэниие иигэжэ нэрлэдэг болонхой.

Надежда Николаевна хөөрэхэ бүреэ шэнэ жэшээнүүдые харуулна, шэнэ нэрэнүүдые дурдана. Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат барилгашан А. Илларионовае тэрэ нэрлэнэ. Мүнөөнэй Рязаниин шэнэ барилгануудай хахадһаа олонхинь тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүдэй гараар бүтээгдэһэн. «Силуэт» фирмын генеральна директор Ю. Сафронова ажаһуудалай албанай мастернуудай олон мянган хүн зонтой коллективые ударидадаг. Медицинын эрдэмэй доктор, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Н. Дмитриева хэды олон үхибүүдэй элүүр энхые тэхэрюулээб гэжэ хэн нэгэн тооложо бираха аал. Спортын мастер З. Курицына парашютна спортоор дэлхэйн ба бүхэсоюзна хэдэн арбаад рекорд тогтоогоо. Бухы хүнүүдые тоолохоор бэшэ ааб даа.

Гэбэшье Надежда Николаевнагай хэлэһэндэ нэмэлтэ болгон, үшөө нэгэ иимэ жэшээ харуулһуу. Намтай хөөрэлдэһэн Рязань хотын мэр Н. Чумакова хахад миллион хүн зонтой хотые 18 жэл соо шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ ябана бшуу. Коммунистнууд тэрэниие КПСС-эй XXVI съездын делегадаар һунгаа юм.

А. ТРОФИМОВ.
ТАСС-ай корр.

Рязань.

ТАНИЛСАГТЫ: ШАРАВЫН МЯГМАР

Монгол ороной бэлигтэй залуу уран зохёолшодой нэгэн — Шаравын Мягмар 1949 ондо Сэлэнгэ аймагай Баянгол сомоной малшанай бүлэдэ түрэһэн намтартай.

1967 онһоо эхилжэ уран зохёолдо хабаа шадалаа туршажа эхилһэн юм. Тиин «Таряанай үнэр», «Ухаа оробо» гэһэн рассказуудые, «Сонхонь гэрэлтэһээр», «Хүнэй бодол» гэхэ мэтэ очеркнуудые толилуулһан байна. Дурсагдагша зохёолнуудай гол шэнжэнь хадаа тэдэ барандаа мүнөө үеын Монголой хүдэлмэришэ хүнэй ажабайдалһаа һабагшатай, тэрэнэй амидарал, сэдьхэлэй эрмэлзэл, бодол һанал-тай нягта холбоотой.

Тэрэшэлэн Ш. Мягмар залуу зохёолшодой шүлэг, рассказуудые согсолон суглуулжа, хинан мулижэ, «Улын тосхоной уянга» гэжэ ном хэблэлдэ бэлдэһэн габьяатай. Тэрэниинь Сэлэнгэ аймагай уншагшад халуун талархалтайгаар угтан абаһан юм.

Мүнөө Ш. Мягмар шэнэ рассказууд болон очеркнуудые бэшэжэ байнхай.

„МИНИИ ҺАЙХАН ХҮН"

РАССКАЗ

«Ухэтэрөө үриеэ хараха»
(Арадай аман үгэһөө).

Боро хараан ямар нэгэн хүшэгэ мэтээр гэнтэ унаба. Мэнэ һая хүлгөөтэй шууятай, хүүгэдэй, бишыхан шубуудай абяагаар суурятажа байһан хотын сэсэрлиг соо гансата хон жэн болоодхибо. Хаа-яахан лэ хоёр хоёроороо хүтэрэлдөөд ябаһан залуушуул тэрэнэй һандалинууд дээрэ ерэжэ һууна. Хаанаһаашьеб үлеэһэн һэбшээн уляаһанай набшаһадые һаршагануулан наадана. Газарай хангал үнэр үдэшын гаглюунда хамар сорьён байхадал гэнэ.

Сэсэрлигэй хажуудахана бодхоогдожо байһан барилгын орой дээрэ «Үхибүүдээ зүб шэглэлтэйгээр хүмүүжүүлээ!» гэһэн уряа үгэнүүдэй улаан шаргал, ногоон үнгэтэй томонууд үзэгүүд ээлжэлэн миралтахадаа, Саран Цэрэн хоерые нэгэ улаан үнгөөрөө, нэгэ ногоон туяагаараа түхөөн гэрэлтүүлнэ. Саран бүхы бэеэрээ Цэрэндэ нэнгэн, нюдөө аняад, ехэ аяшархаһан янзаар хүдэлэнгүи һуулдаа, эжэлүүдгүи һанамжын долгиндо нэроүүлэн, тэрэнэйнгээ аятаи зөөлэн урасхалда аоташана хэбэртэй... Тиигээд тамаржал, тамаржал яоапан шэнги. Саранда эгээл энэ үедэ ондоо бэшэ юуншье хэрэггүи мэтэ һанагдана. Иигээд лэ Цэрэнэи үргэн сээжэдэ няалдаад, хаиран, энхэрэлээр дүүрэн сэдьхэлтэи яахаваа ондоо юун эхэнэр хүндэ хэрэгтэйб даа?! Эгээл энэ сэсэрлиг соо, эгээл энэ һандали дээрэ арбаад шахуу жэлэй саана эгээл мүнөө шэнги, бэе бэедээ инагаар няалдан һуупанда һанаандаа оруулха зуураа: «Би шамае, Цэрэн, нашье мартажа ядаав. Яашье... Ямар һайхан саг гээшэ һэм! Шим зээл түбшэн дэрүү занһандаа байлайш. Харин би... харин би тогтуурингүи аашатаи гэшэ һэм бэзээ,» —гэжэ Саран шэбшэнэ. Тиигээд нюдөө нээжэ, халта Цэрэн руу эрьелдээд:

— Цэрэн, ши тэрэ сагаа һанана гүш, — гэбэ.

—Ямар сагаа! — гээд, Цэрэн гэнтэ һэрипэндэл боложо, Саранай мушхалаа хоер хара гэзэгэ доропоо нарин ута хүзүүнэйнь саиран харагдахые пайхашаан һууба.

— Эндэ уулзадаг сагаа...

— Һанангүи яахавиб даа... Хабарай урин сагта, саран хүхын донгодохо хапада, Саран шинии үгэнүүд, ямар нэгэн дуун шэнги досоом зэдэлжэ байхадал гэдэг. Этигэнэ гүш? —гээд, Цэрэн дахинаа басаганай сагаахан хүзүүндэ уралаа няаба.

— Этигэнэ, —гэбэ Саран. Тэрэ эгээ мүнөө юундэшье этигэхээр болоод байгаа.

Цэрэнэй шэнгэн сагаан шарай нүниин гэрэлдэ бараан боложо, бодолгодо хатанги үзэгдэбэ.

— Теэд хожомынь болоһон хойшолонто үйлэ хэрэгүүдтэ ши бидэ хоёрой гэм үгы гэжэ һанагшаб, — гээд Цэрэн аалиханаар дуугарба.

Саран тэрээн руу эгсэ эрьелдэжэ, сабшалаагүи нюдөөрөө урдапаань хараад:

— Үгы даа, бил бурууб, хуу намһаа гараа. Минии тогтуурингүй абари занһаа гараа,— гээд, хүндөөр, дээрэһээ абажа һанаа алдаад, дахин ара нюргаараа Цэрэндэ няалдажа, нюдөө аняад, дуугай болошобо.

Нэгэ хэды абяагүй байһанайнгаа удаа:

— Хэрэеэ буруушье һаа, бидэ хоюулан буруубди, —гэбэ Цэрэн. Тиигээд эбдүүсэнгээр иигэжэ асууба:

—, Ши... ши нүхэртөө ехэ хайратай гүш! Өөрөө дуратай гүш тэрээндээ?

— Үгы! — гэжэ Саран таһа дүүрэбэ. — Юрэ айл хадаа һуугаа зон аабзабди. Бэшэ юун байхаб.

— Бидэ хоёр ниилэжэ һууха хубигүй байгаа гээшэ аабзабди даа. Тиимэ гү? — гэжэ Цэрэнэй дахин асуухада, Саран абяагүй һуужа үгэбэ. Юумэ дуугархагүйдэнь, бодолгүй асуудал һураба гээшэ гүб гэжэ Цэрэн аягүйрхэбэ. Теэд нэгэтэ нэгэл уулзахадаа, иигэжэ асуухаб гэжэ арбаад жэл соо һанажа, бодожо ябаһан юумэеэ одоол хүсэлдүүлбэ гээшэ бэшэ гү?

Саран гэнтэ:

— Мэдэхэгүй, —гэбэ. —Минии бодоходо, мүнөөшье хожом болоһон юумэн үгыл даа.

Эдэ үгэнүүдые гайхалтай тодоор, зоригтойгоор, үни шиидхэгдэһэн юумэн шэнгеэр дуугархадань, Цэрэн юушье ойлгохоёо болёод байтараа:

— Нүхэршни юун гэхэ юм? — гэжэ хүлеэнгеэр дахинаа дуугарба.

— Хүнэй сэдьхэлэй зоригжолые юугээршье тогтоодоггүй юм гэлсэгшэ, — гээд, Саран баһа үгэлбэ.

— Тиихэдээ хоюулаа саашадаа яаха болоно гээшэбибди? — гэжэ Цэрэн баһал хүлеэнгеэр, асуунгяар дуугарба.

— Шимни өөрөө мэдэ даа, — гэбэ Саран.

— Саран, ши бидэ хоёрой иигэжэ дахинаа ололсоһон хуби заяан газардаха ёһогүй,— гэжэ Цэрэнэй тодо бэшээр, үшөөл орёо асуудалые досоогоо шиидхээгүй янзатай дуугараад, һууриһаа бодоходо, Саранше бодобо. Цэрэн залуу эхэнэрые бэедээ нэнгүүлэн татажа, удаан таалаба. Һүни тээшэ һалхин шангадажа, сэсэрлигэй модод шууян шааян байба. Саран юушье дуугарангүй, бодолгото болоһон зандаа Цэрэнээ һүгадаад, сэсэрлигэй гол хаалга тээшэ шэглэн алхалба.

* * *

Саранай гэртээ орожо ерэхэдэнь, урдань өөртэнь ехэ зохидшоогдодог, дулааханаар һанагдадаг байра байдалынь уригүй, юундэшьеб хүнды, хүйтөөр һанагдаба.

Бата нүхэрынь түхэреэхэн «һархяаг» дэн носоогоод, газетэ уншажа һууба. Хүбүүнийнь орон дээрээ хамаг хушалгаяа хуура үдьхэлэнхэй, нюдаргаяа дэрлэн унташанхай. Хай даа, һайхан зүүдэн үзэгдөө хаш, уралайнь нэгэ буланда энеэбхилһэнэй тэмдэг эли мэдэрэгдэнэ. Амисхаалынь намдуу аалин...

Һамганайнгаа орожо ерэхэдэ, ехэ сүлөөгүй, обёороо, ойлгоогүй мэтэ һууһан Бата гэнтэ шарайень адаглахадаа, харасынь эндэ бэшые мэдэрхэдээ, гансата һанаата боложо, газетээ эбхэжэ табяад, электро-гүсээ холбобо. Тиигээд Саран өөдэ шадал соогоо, дулаанаар шэртэжэ:

— Ажалдаа һаатаба гүш?— гэжэ асуугаад, ханын часы тээшэ зорюута хараба.

Саран юумэ дуугарбагүй. Теэд юун гэжэ хэлэлтэйб? Тиимэшье, үгышье гэхэнь адли бэрхэшээлтэй мэтэ тэрээндэ һанагдаба. Яаралгүй субаяа тайлаад, столдо ерэжэ һууха зуурань, Бата һамгаяа шарайшалһан зандаа, харюушье хүлеэнгеэр урдаһаань харан, аяга, табаг гаргажа дэлгэбэ. Тиигээд:

— Сарамни, бэешни гэмгүй бэзээ? Нэгэ бага ядарһанай тэмдэгтэй гү даа гэжэ һэжэглэнэм, — гэбэ.

— Ехэ ядараашьегүйлби даа, — гэжэ Саран үнөөхил аилшан мэтэ һууха зуураа, түдэгэсэнгеэр дуугарба. — Зүгөөр досоом хэсүү байна. Тиигээд би...

Бата хажуудань гүсэ баринхай хүлеэн зогсобо. Эгээ мүнөө хэниинь хэндээ хайратай юм — мэдэхын аргагүй. «Бата, ши муу зантай, намайе хараадаг, хардадаг хүн байхаяа яагаабши, тиимэ һааш, хамаг бодожо ябаһан юумэеэ һанаа амар хэлэхэ һэм», — гэжэ Саран шэбшээдшье үзэнэ.

Тиибэ, яабашье, залуу эхэнэр зүрхэлжэ:

— Би шамда үнэнөө хуу хэлэхэм, — гэбэ. Бата гүсэтэй сайгаашье аягалангүй, столой саана ошожо һуушаба. Гарынь һалаганахадал гэнэ хэбэртэй. Тамхинайнгаа гоёмсог хайрсаг нээжэ, нэгэ янжуур гаргаад, амандаа зууһан аад, тэрээндэ гал аһаабагүй.

— Юунэй болоһые ши гол түлэб тухайлжа байна ёһотойш, — гэжэ Саран дуугаржал байба. — Ондоо хүндэ хайратай, инаг нүхэрынь болохоёо ябаһан аад, атаархуу сэдьхэлэйнгээ абьяасаар лэ шамда хадамда гараһан хүн гээшэб. Тиигэжэ өөрынгөө муугаар ехэ алдуу хэһэнби...

Бата носоогүй янжуураа һоросогоон, һалгаһаһан гараараа үнөөхил тамхинайнгаа гоёмсог хайрсагай хабхагые нэгэ нээжэ, нэгэ хаажа байба. Саран эхилһэн зүйлөө саашань хөөрэхэ гү, али үгы гү гэжэ ойлгожо ядажа һууба. Тиихэдэнь сэдьхэлээ дарад гэһэн Бата:

— Би ойлгожо байнаб, — гэбэ. — Зай, тиигээд юун гэжэ шиидээбтэ?

— Би тэрэ хүнтээ ниилэжэ һууха гэжэ шиидээб. Би... би тэрээндэ бүри хара багаһаа дуратай һэм.

Бата дуугай һууна. Тэрэнэй шэг шараида уурлаһанай тэмдэг огто мэдэрэгдэнэгүй. Үнөөхи янжуураа одоошье аһаажа, ехэл шуналтайгаар һорон һором татана.

— Ши намайе хүлисөөрэй. Би шамда дуратай бэшэ байһандаа бэеэ хэды шэнээн тамалан зобоогоо гээшэбиб даа. Эндэ шиниишье буруу байнал бии. Юуб гэхэдэ, өөрынгөө дуранда дашуураад, минии хүйтэн сэдьхэл анхардаггүй байгааш, — гэжэ хаанаһаа гараһан юм, бү мэдэе—хайрагүй үгэнүүдые Саран хэлэжэл байба.

Бата зүбшөөжэ, толгойгоо дохеод абаба. Тэрэшье эгээ мүнөө бухы наһанайнгаа зам харгые уроуулан, эрьюулэн һуугаа һааб даа. Бэшэ яахаб? Хорин зургаа наһандаа Бата дунда һургуули һаяхана дүүргэжэ байһан Саранда дурлажа, үйлэ хубияа үзөө һэн. Тиихэдэ сарюун сэбэр шарайтай Саран оройдоол арбан найма наһатай гэнэн хонгор зандаа, тогтууритай, томоотой болоогүйхэн үхин һэм шуу...

Хүбүүниинь халуудаһандаа ирагалан эрьелдэжэ, хүнжэлөө дахин хуу татаба. Тиихэдэнь Бата дүмүүхэнээр тэрээндэ дүтэлжэ, хүнжэлыень заһаадхиба. Саран сайн шэрэйн дэргэдэ бодолгото болонги һууһан зандаа.

— Сарамни, юрэдөөл, өөрөө тиигэжэ шиидээ һааш, би юун гэхэбиб даа, — гэжэ Бата үшөө нэгэ янжуур аһааха зуураа, һамгандаа хандан дуугарба. Та хоёрой замда хүндэлдэһэн би бурууб. Теэд мүнөө бэе бэеэ дахинаа ололсоо юумэ һаатнай, би һаалта хэхэгүйб. Золтой, жаргалтай ябаарай гэжэ шамда хүсэхэһөө ондоо юумэн намда байхагүй...

Бата гүнзэгыгөөр нэгэ һанаа алдаад, тамхияа бааюулһанай удаа:

—Юунэйшье болоо һаа, би хүбүүгээ абажа үлэхэб, —гэжэ һанагдаагүй шиидэнгеэр үгэеэ түгэсхэбэ. Эдэ хэлэгшэ үгэнүүдэйнь бухы удхые Саран ойлгоходоо, наа мунса сохоюлһандал гү, али буугай дуу соносһондол, бүглэршэхэдэл гэбэ. Сошоһондоо тэрэ байрадаа үндэгэд гээд аоаба. Эдэ бүгэдые адаглажа байһан Бата үгэеэ үргэлжэлүүлэ.

— Би үшөө ехэ үбгэрөөгүй хүн гээшэ бэзээб. Намтай хожомоо хани болохо хүн олдожошье магад, үгышье байжа магад, хэн мэдэхэб. Ши бидэ хоёрой һайн, муугааршье һаа, юрэдөөл, хамта амидарһанаймни дурасхаал болохо, минии хэр магад ядарха сагта тулга болохо ганса хүбүүгээ таанарта яашье үгэхэгүйб. Таанар хүбүүтэйшье, басагатайшье болохо байхат, — гэжэ хэлээд, Бата хүбүүнэйнгээ ороной хажууда ошожо, эгээ мүнөө Саранай хүбүүень үргөөд ябашахаяа байхадань, аршалан хамгаалхаяа һэдэһэндэл бүхөөр һуушаба.

Хүбүүниинььшье нэгэ жэгдэхэнээр амилан унтажал байна. Гэр соонь гайхалтай хон жэн байдал тогтошонхой. Хүбүүнэй амисхаалһаа, ханын часай «шаг-шаг» сохилхоһоо ондоо шэмээн огто гаранагүй.

Саран оронойнгоо арадахи хибэс дээрэ үлгөөтэй байһан нүхэр хүбүүн хоёртоёо абхуулһан зурагые шэртэн-шэртэн һууxадаа, элдэб бодол толгой соогоо эрьюулнэ: «Түрэһэн ганса үриеэ орхихо гэжэ байхадаа, юу бодоһон эхэнэр гээшэбиб. Нарата энэ юртэмсэ дээрэ намайгаа «Эжы!» гэжэ энхэрэн оолдодог аашаараа энэ бэеым баясуулдаг бэлтэгэр боро хүбүүгээ орхихо гэжэ гү? Үгы даа, үгы... Яашье орхихогүйб!» — гэжэ шэбшэхэ зуураа, унтаатай хүбүүн тээшээ харасаяа залахадань, Бата бодолгодо абтанги борбойшонхой юумэ хүдэлэнгүй һууна.

«Бата минии ябадалые хуу мэдэнэ. Мэдэншьегүй яахаб даа. Зүгөөр ехэл түбшэн номгон хүн гээшэл ха. Ерэжэ ябахадаа, зада хэрэлдээд, гараад ябашахаб гэжэ һанажа ябаа һэм, теэд даншье тиимэ бэлэн бэшэл юумэ байбал даа».

Эхынгээ бодолые зүн һобингоороо мэдэрһэн шэнги эгээ мүнөө хүмэдхөө ниилүүлэн, шэрүүн янзаар нюдаргаа зангидаад унтажа байһан хүбүүгээ удаан хаража һуухадаа, Саран тэсэнгүи нюдэнһөө нулимса мэлмэрүүлэн: «Минии хүбүүн», гэжэ аалиханаар дуудаба. Хүбүүниинь эхынгээ абяагаар нюдэеэ нээжэ, дун сагааханууд шүдэеэ харуулан энеэсэгээбэ. Саран хайра энхэрэлдэ нэрбүүлэн, тэрэнээ таалан, тэбэрин хэбтэхэдээ: «Эжынь хүбүүгээ хэзээдэшье орхихогүй, яажашье, юунэйшье болоожо байгаа һаа, бидэ сугтаа байхабди,» — гэжэ үгэлэн, бэедээ бүхөөр хашана. Хүбүүниинь тормогор алаг нюдөөрөө эхэеэ гайхангяар шэртэжэ, нюдэнһөөнь мэлмэрэн дуһалһан нулимсые багахан булсагар гараараа аршажал, аршажал байгаа һэн.

* * *

Үглөөнэй монсогор улаан наран өөдөө дэгдэн хөөрэхэдөө, сэсэрлигэй үдхэн ногоон набшаһад дээрэ мүнгэн дуһал мэтэ ялалзапан шүүдэр хатаажа эхилбэ.

Цэрэн үдэшэ Сарантай хахасаһан һандалидаа хүрэжэ ерэбэ. Саран ерээгүй байба. Тиихэдэнь хүбүүнэй шарай гансата барагар боложо, досоонь унтараадхиба. «Аба, яагаа оройн, хаанаһаа ерэбэт,» —гэһэн басаганайнь асуудал гэнтэ мүнөө шэхэндэнь соностоходол гэбэ. Үсэгэлдэршье Сарантай эндэ һууxадаа, ехэл асуунги, хүлеэнги байһанаа һанахадань, бүришье һүр һүлдэнь дарагдаба. Тиигээд Цэрэн уруугаа хараад, һандали дээрэ лабхайн һуушаба. Сэсэрлигэй гол хаалга багта нэгэ хүн харагдаад, дүтэлхэдөө Саран болобо. Тэрэшье шэг шарайгаа хубилганхай, нюдэн доронь хүхэ толбо эли обеорогдоно. Хай даа, барһан, унтаагүй хаш. Бүри дүтэлэн ерэхэдээ, уруугаа хаража, Цэрэнэй һуупан һандалиин нүгөө захада зогсоод, сагаан шаахайнгаа хоншоороор элһэн дээрэ юушьеб зуража байба. Ехэл шиидэжэ ядаһан шэг шарайтай.

— Цэрэн, тэнэг намайгаа хүлисөөрэй, — гэжэ һүүлэй һүүлдэ Саран шэбэнэбэ. Тиигээд абяагүй болошобо. Сэсэрлигэй һалхигүй тогтуу агаарта эндэхи мүнхэ дуушан булжуухайн нэгэ модонһоо нүгөө модондо һүрэн, эрхэ дураараа аялга дуугаа татахань элихэн соностоно...

— Бишни хүбүүгээ орхижо, шамда ерэжэ шадахагүй хүн байнаб. Ойлгоно гүш? —гэжэ баһа нэгэ дуугарба. Тиигээд уруугаа харан һандали дээрэ һуужа, шаахайнгаа хоншоороор юушьеб элһэн дээрэ зуражал байба. «Бишье баһал шамдал адлиб» —гэн алдаад, Цэрэн бэеэ бариба. Цэрэнэй бодоходо, Саран баһа үндыжэ, тэрээн өөдэ дабхаряатай мойһон хара нюдэеэ мэлмэлзүүлэн хаража:

—Хожом болоогүй бэшэ, ниилээд хожомдошоо зон байнабди, — гэжэ намдууханаар, юушьеб гуйһан мэтэ дуугарба.

— Хэн хэмнайшье оройтоо, — гэжэ Цэрэн баталан хэлээд, нэгэ һанаа алдажа, хармаандаа гараа хээд, алад холые шэртэн аалиханаар алхалба.

...Эгээл энэ үедэ сүүмхэ үргэлэнхэй һургуулидаа ошожо ябаһан бүлэг үхибүүд сооһоо, нэгэ нюргаар бишыхан басаган илгаржа, Цэрэн тээшэ хаража:

— Аба, аба! — гэжэ хашхараад гүйжэрхибэ. Саранай хараһаар байтар, Цэрэн тэрэ басагые тонгойн угтажа абаад, хүсэтэ гарнуудаараа дээрэ үргэбэ.

Тэдэниие нюдэнһөө нулимса гоожуулан хаража байһан Саран: «Энэ басаган хайрата Цэрэнэйм сэдьхэлдэ эгээл һайханаар үзэгдэдэг хүниинь хаш. Теэд миниишье ганса хүбүүн өөртэм баһал эгээл һайхан хүн шуу. Тэрэнэйл түлөө ажаһууха», — гэжэ омогорхонгёор, хайра дүүрэн сэдьхэлээ энхэрэлээр халяан, досоогоо шэбшэжэ байгаа һэн.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ
монголһоо оршуулба.

ЭСТОНИИН ССР. Таллинай «Мистра» гэжэ үйлэдбэриин эрдэмтэ нэгэдэлэй предприятинууд элдэб үнгэтэй, гоё һанхан хибэсүүдые бүтээн гаргана. Нэгэдэл жэлһээ жэлдэ олон янзын зүйлнүүдые гаргадаг болоо. Эстонидо гараар нэхэгдэдэг хибэсүүдтэ тон адли тафтинг гэжэ нэрлэгдэдэг ута үһэтэй хибэсүүд мүнөө эндэ бүтээн гаргагдана. 1981 ондо 400 мянган дүрбэлжэн метр элдэб үнгэтэй хибэс худалдан абагшадта дурадхагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тафтинг хибэсүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮН БА байгаали

АГААР, УҺАМНАЙ АРЮУН БАЙГ ЛЭ!

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдажа үзэгдэхэ Гол шэглэлнүүдэй проект дотор байгаали хамгаалгада тусхай бүлэг зорюулагданхай. Мэргэжэлтэд, олониитэ хүн зон байгаалиин баялиг арьбадхаха талаар абтаха ёһотой хэмжээнүүдтэй танилсахадаа, сэдьхэлдээ нилээд лэ баясаһан байха. Проект дотор энэ асуудал анханайхиһаа бүри үргэнөөр, хурсаар табигдаа. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын эдлүүриин газарые һайжаруулха, газарай хүрьһэнэй нуралгые һэргылхэ, уһа сөөрэмүүдые хамгаалха талаар барилганууды түргэдхэхэ гэһэн эрилтэ табигдана. Байгаалиин хоморой шухаг үзэгдэлнүүдые, нэн түрүүн Байгал далайн жэнхэни арюун сэбэрые тэрэ зандань үлөөхэ, баялигыень зүбөөр ашаглаха гэшэ тон лэ шухала зорилго мүн.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хараалагдаһан янзаар хүгжэхэдэ, эрдэм наукын үндэһэ һуурида түшэглэн байгаалиие ашаглахада, эдэ зорилгонууд гол шухала арга нүхэсэл боложо үгэдэг. Республика дотороо абаад хараа һаамнай, һүүлэй гурбан жэлэй туршада промышленностиин хүгжэлтэдэ бата алхамууд хэгдээ, шэнэ һалбаринууд байгуулагдаа. Эдэ бүхы барилганууд, ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэ, ой модо отололго, шэнэ газарнуудые ашаглалга байгаалида өөрын нүлөө үзүүлһэн ааб даа. Тиимэһээл ургамалай, ан амитадай аймагта, газарай хүрьһэндэ, уһанай нөөсэдэ хэмһээ үлүү хохидол хүргэгдэнэ аа гү гэжэ бодомжолжо, зохисогүй шиидхэбэринүүдые абахагүйн түлөө оролдохо гээшэ ямаршье мэргэжэлтэй хүнэй һэшхэлэй хэрэг болоно.

Үндэһэ таһаран хосорхо түйлда хүрэһэн ангууд, ургамалнуудые тоолохо болоо һаа, республика доторнай 160-аадта хүрэнэ. Элдэб янзын арга хэрэглэн, мэргэжэлтэдэй заабари зүбшэлөөр олошоруулагдаха аабза гэжэ найдагдана. Гэбэшье үшөө нэгэ аймшагтай «дайсан» — түймэртэ абтабал, ой модон хосорхоорoo хосорхо бшуу. Жэл бүри 1000 шахуу түймэр һүжэрэн носоно. Зүб мүрөөрнь бодоод үзэхэдэ, ой тайга гол баялигнай ха юм. Газарай хүрьһэнэй, уһанай, сэсэг ногооной, агаарай, сагай уларилай байдал ой модоной «элүүр энхэһээ» сэхэ дулдыдана. Ойн түймэрнүүдые һэргылхэ гээшэ гол зорилгонуудаймнай нэгэн мүн. Тэрэшэлэн хото, хүдөөдэмнай хүн зоной жэл бүри олошоржо байһанһаа уламжалан үлир жэмэс түүхэ дуратайшуултай ой тайгада хаа-яагүй ушардаг. Тайгын хэшэгэй хайрада хүртэхэеэ ерэгшэд ой соогуур ябаха дүрим баримталдаггүй, түмэр һабар хэрэглэжэ, жэмэсые шобторжо суглуулдаг гэжэ мэдэнэбди. Саашадаа иимэ арга огто хорибол болохо һэн ха. Эдеэшэнги, түүхэйеншье илгаруулан, амяарлуулангүй, набша намаатайнь үндэһэтэйнь ходоро татаад абахада, удаадахи жэлдэ юун ургаба гээшэб? Юундэ ургамал тушаа иигэжэ аминды юумэн тухай мэтэ хэлэнэбши гэхэдэ, ямаршье ургамал хадаа газарай шүүһэ бэдээ шэнгээһэн, бодотоор ажамидардаг, амилдаг ха юм.

Уһан, газар дээгүүр ябадаг транспортын зүйлнүүдэй олошорхо тума үшөө нэгэ иимэ юумэн һанаа зобооно. Юуб гэхэдэ, машинын ябадал дунда гарадаг хорото газууд, шэнгэн түлишын үлөөдэһэнэй уһа гол уруу оролго, таарамжагүй газарта машинануудаа угаалга гэхэ мэтэ агаар, уһа бузарлана. Томо хэмжээнэй һууриин хотонуудые холоһоо харахада, бөөн үүлэндэл утаа уняар дээгүүрнь харлан һунадаг. Иимэ үзэгдэл һэргылхын тула хэмжээнүүдые үшөөл үргэн дэлисэтэй, ашаүрэтэй болгохо хэрэгтэй.

Буряад ороной газар дайдаар нэмжыһэн ой модон, тала нуганууд онсо хоёр шалтагаанһаа үзэсхэлэн һайханаа алдажа магад гэбэл, нэгэдэхеэр, сагай уларилһаа, гэнтын аюулта үзэгдэлнүүдһээ (ган гасуур, гал түймэр, үер гэхэ мэтэ), хоёрдохёор, хүн зоной газар уһаяа зүб мүрөөр ашаглажа шададаггүй дээрэһээ болоно гэжэ баталмаар. Тиимэһээл элһэлиг нюсэгэн талануудые, һалхинда үлеэлгэжэ, нарандa гандажа хахарһан газарай хүрьһые, гол нуурай уһанай шанарай муудаһые сэдьхэлээ үбдэн ажагладагбди. Анханайнгаа һэргэлэн һайхан шарайе хубилгажа, үзэмжэгүй болоһон газарта ангуудшье үсөөржэ, ургамал ногооншье нэгшысэ һалбархаяа болидог. Байгаалида хайша хэрэг хандаһанай хохидолто хойшолониие нюдөөрөө үзэжэ, зүрхөөрөө мэдэрхэдээл, тэрэниие аршалан хамгаалхаар бэеэ зэһэжэ эхилнэбди. Теэд нилээд лэ хойнтожо энээниие ойлгодогмнай харамтай.

Байгаалиин баялиг ашаглахадаа, хамгаалхадаа, научна шэнжэлгэнүүдтэ түшэглэхэ хэрэгтэй. Хүн зомнай ажахы эрхилхэдэ, экономикоёо хүгжөөхэдөө, оршон тойронхидо, биологическа онсо шэнжэдэнь ямараар нүлөөлнэ гэшэб гэжэ тодорхойлхо шухала. Байгал далайн уһан соохи ажамидаралые шудалха, эндэхи амитадые олошоруулхын түлөө оролдохо гээшэ бүгэдын эрилтэ, мүн ерээдүйн үетэнэй эрмэлзэл болохо юм.

Эрдэм техникын эршэмтэйгээр хүгжэлтын байгаалида нүлөөлхэ тума олоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, предприяти болон эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, хүн бүхэн байгаалида хайхарамжатайгаар хандаха, тиимэ эзэн ёһоной мэдэрэлтэй болохо зэргэтэй. Байгаали хүн хоёр бэе бэеһээ сэхэ дулдыдадаг хүсэнүүд мүн гэжэ ойлгоһон хүнүүд хэзээдэшье оршон тойрондо хоро хүргэхэгүй, харин харгалзан хамгаалжа ябаха жэшээтэй. Гол шэглэлнүүдэй проект дотор заагдаһан хэмжээ ябуулганнуудай дүүргэгдэһэн лэ ушарта асари ехэ энэ хүдэлмэриндэ амжалта түйлагдаа гэжэ хэлэгдэхэ бшуу.

М. ШАРГАЕВ,
биологиин эрдэмэй кандидат.

АЙЛШАД ТАҺАЛДАДАГГҮЙ

Хяагта хотодохи Обручёвой нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлгын музейн байгуулагдаһаар 90 жэлэй ойн нёдондо гэмдэглэгдэһэн. Ойн баярай жэлдэ музейдэ 49.236 хүн орожо гараа гэжэ тоологдоо. Эхэ ороноймнай элдэб хото һууринуудһаа ерэһэн аяншалагшад, мүн хилын саанаһаа — Монголой Арадай Республикаһаа, Чехословакиһаа, Болгариһаа ерэһэн айлшад түүхын удха шанартай экспозицинуудтай танилсаһан байна. Мэдээжэ совет поэт Евгений Евтушенко, музей байгуулалсаһан П. Михно гэгшын түрэл гаралайхид, Украинын ССР-эй соёлой министерствын хүдэлмэрилэгшэ Е. Барводнов гэгшэд һанамжа, дурадхалай дэбтэр соо урин дулаан үгэнүүдые бэшэһэн юм.

Үнгэрһэн жэлдэ шэнэ выставканууд нээгдээ һэн. «Ленин — вождь, хүн, ухаан бодолтон», «Совет арадай Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда илаһаар 35 жэлэй ойдо», «Түбэй Ази Россин географическа нээлтэнүүдэй түүхэдэ» гэһэн выставканууд олоной анхарал татаһан юм.

Музейдэ һонирхолтой заншал тогтонижонхой. Һурагшадые пионертэ абаха, комсомолой биледүүдые барюулга баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргэгдэдэг болонхой.

Е. АЛЕКСАНДРОВ.

СПОРТ

ШАТАР

ЮҺЭН НААДАНАЙ ҺҮҮЛЭЭР

КПСС-эй XXVI съездэ зорюулагдажа, шатараар «Спартак» бүлгэмэй областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ хотын Пионернүүдэй байшан соо үнгэргэгдэжэ байна. Энэ бүлгэмэй арбан зургаан шатаршад мүрысөөндэ хабаадана. Онсо юумэниинь юуб гэхэдэ, хабаадагшадай дунда олохон һурагшад бии.

Һаяхан зоной мүрысөөндэ хабаадаһан һурагшад Ц. Туртуев В. Буруев хоёр уулзаһан байгаа. Түрүүшээр Цыбикжаб Туртуев яһала һайн байдалтай болобошье, наадынай тэг дунда алдуу гаргажа, шүүгдэшэһэн байха юм. Һурагша Ю. Барнаков, А. Баглаевтай уулзахадаа, эхинһээ хойшо эршэмтэйгээр доботолжо, илалта туйлаба.

Хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер А. Шагжиев һурагша Николаевтай наадаба. Энэ партида Шагжиев һүгөөдынгөө алдууе һамоашалжа, шухала очко бэшүүлһэн байна. В. Хаханов А. Доржиевые шүүгээ.

Ю. Краснов В. Зартдинов хоёрой парти шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Зүгөөр наадынай тэн үедэ Зартдинов алдуу гаргажа, бэрсэеэ тэмээгээрнь андалдаха баатай болоод, саашадаа нэгэ хэды саг соо эсэргүүсэлтэ хэбэшье, илалтаарнь нүхэрөө амаршалха ушартай болоһон байна.

Юһэн наадынай һүүлээр Алексей Шагжиев 7,5 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлжэ ябана. Ю. Барнаков, В. Хаханов гэгшэд тус тустаа 8-һаа 6.5 очкотой болонхой. В. Цыреннимаев 7-һоо 6 очко абаба.

ҺУР ХАРБАЛГА

ХОТЫН ЧЕМПИОНУУД ТОДОРБО

Һур харбалгаар Улаан-Үдын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Динамо» бүлгэмэй сагаалса дээрэ үнгэргэгдөө. Спортын хэдэн бүлгэмүүдэй 50 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байна.

Ороной суглуулагдамал командын гэшүүн, уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Жамьяндашиева («Динамо») бүлтанһаа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, КД упражненеэр харбахадаа, 620 очкотойгоор Улаан-Үдэ хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. 50 метрһээ харбалгада эрхимлээ — 290 очко. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Людмила Косыгина 4 очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ. «Динамо» бүлгэмэй харбагша О. Норбоева гурбадахи шанда хүртөө.

Харин 30 метрһээ харбахадаа, Л. Косыгина 331 очкотойгоор түрүү һуури эзэлбэ. Ц. Жамьяндашиева, О. Норбоева гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Динамо» бүлгэмэй басагад илажа, дамжуулгын кубогаар шагнагдаба. «Труд», «Спартак» бүлгэмүүдэй командануд хүндэлэлэй табсангай удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Эрэшүүлэй дунда илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болбо. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ В. Яковлев 50 метртэ 296 очко абажа, амжалта туйлаба. Б. Цыбиков, Ц. Будаев, В. Будаев гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байха юм.

30 метрһээ мүрысэхэдөө Буряадай багшанарай институдай багша уласхоорондын классай спортын мастер Б. Цыбиков хёрхо мэргэн байжа, 336 очко тудаба. Тиигэжэ тэрэ дүн хамта 629 очкотойгоор республикын ниислэл хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

«Динамо» бүлгэмэй тренер Цыренжаб Будаев — хоёрдохи, «Спартагай» түлөөлэгшэ Константин Эрдынеев гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. Һонирхолтой юумэниинь юуб гэхэдэ, уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Жамьяндашиева эрэшүүлтэй хамта сагаалса дээрэ гаража, эдэнэртэй аһа мана мүрысөө. Имагтал һүүлшын годлинуудые табихадаа халта урагшагүйдэжэ, Бадмажаб Цыбиковһэе оройдоол 3 очкогоор гартаһан байха юм.

Эрэшүүлэй дундаһаа «Спартагай» мэргэшүүл илаа, «Труд», «Буревестник» бүлгэмүүдэй һур харбагшад удаадахи һууринуудта гараба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ХОККЕЙ

ХОРИИНХИДОЙ ИЛАЛТА

КПСС-эй XXVI съездэ зорюулагдажа, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой кубогта хүртэхын түлөө республикын хүдөөгэй командануудай дунда бүмбэгэтэй хоккейгээр заншалта мүрысөөн Улаан-Үдэ хотын «Забайкалец» гэжэ спортклубай стадионой елүүр дээрэ үнгэргэгдэбэ. 9 районой суглуулагдамал командануд энээндэ хабаадаа.

Командануд хоёр бүлэг боложо хубаараад мүрысэһэн байна. Жэрэб таталгын ёһоор, нёдондо жэл түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаһан Хориин болон Түнхэнэй районуудай командануд энэ удаада нэгэ бүлэгтэ уулзашоо. Шанга тэмсэлэй түгэсхэлдэ Хориин хоккеистнүүд 4 : 2 тоотойгоор илаба. Нүгөө бүлэгтэ Прибайкалиин районой түлөөлэгшэд эрхимлэһэн байгаа.

Түгэсхэлэй наадинда Хориин дүршэл шадабаритай команда бүри эршэмтэйгээр наадажа, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой кубогта хүртэбэ. Гурбадахи һуурида гарахын түлөө мүрысөөндэ хүлеэгдээгүй ушар болоо. Юуб гэхэдэ, аяар холын Ахын районой эбтэй зетэй команда иимэ ехэ нааданда түрүүшынхеэ хабаадабашье, Загарайн районой хоккеистнүүдые 4 : 3 тоотойгоор илажа, сугларагшадай магтаал һайшаалда хүртэһэн байха юм.

Судейскэ коллегиин шиидхэбэреэр, Хориин районой суглуулагдамал командын доботологшо Н. Пронин — эрхим бэрхэ хоккеист, харин Ахын командаһаа А. Гордеев бэрхэ вратарь гэгдэжэ, тусхай шангуудта хүртэбэ.

Республикын хүдөөгэй районуудта спортын үбэлэй зүйлнүүдэй ямараар хүгжөөгдэжэ байдагые энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулаа. Недондоноихидо орходоо, командануудай олошорһониинь һайшаалтай, спортсменүүдэй мэргэжэл шадабари дээшэлээ. Тренернүүд Н. И. Гуров, Р. П. Дмитриев, В. М. Манхиров болон бусад спортын энэ гоё һайхан зүйлые хүгжөөхын тула эдэбхитэй һайнаар хүдэлнэ.

Спортын мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ һайн нүхэсэл болодог иимэ мүрысөөнүүдые тоодоггүй Улаан-Үдын, Сэлэнгын районуудай спортын хүтэлбэрилэгшэдэй баримталдаг хараа бодол тоншье хилбар байна.

П. БУТКОВСКИЙ,
хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой секретарь.

БИАТЛОН

ХОЁРДОХИ ҺУУРИДА...

Басагад болон эхэнэрнүүдэй дунда биатлоноор ДОСААФ-ай РСФСР-эй комитедэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Башкирай АССР-эй Белорецк хотодо болобо.

Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй һурагша Валентина Свищенко энэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, хурдан сүлхэ, хёрхо мэргэн байһанаа харуулаа. Басагадай бүлэгтэ 5 километртэ урилдажа, хоёр сагаалса дээрэ мэргэлхэдээ, эрхим үрэ дүн туйлаад, хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

В. БУСОВИКОВ,
ДОСААФ-ай областной комитедэй тренер.

ТАСС • АПН • ХИЛЫН САанаҺАА

ШАХАРДУУ БАЙДАЛ ҺУЛАРУУЛХЫН, БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАХЫН ТҮЛӨӨ

ВЕНЭ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха, дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангаха зорилготой уласхоорондын комиссиин хоёр үдэрэй заседани эндэ болоод тараба. Европын, Азиин, Африкын ба Америкын оронуудай, тэрэ тоодо СССР-эй, Польшын, ФРГ-гэй, Франциин, Японой ба бусад оронуудай мэдээжэ политическэ ажал ябуулагшад болон эрдэмтэд заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаа. Советскэ Союзые академик Г. А. Арбатов комиссида түлөөлбэ. Заседанида хабаадагшад буу зэбсэгүүдые хуряалгын тон шухала асуудал — стратегическэ ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха ба түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүд болон зэбсэгүүдые али али талаһаа хороохо асуудал зүбшэн хэлсээ.

Заседанида хабаадагшад түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүд ба зэбсэгүүдые али али талаһаа хороохо хөөрэлдөөнүүдэй ябаса тухай һанал бодолнуудаа хэлэһэн байна. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ ПНР-эй ба ФРГ-гэй делегацинуудай толгойлогшонор эдэ асуудалнуудаар мэдээсэлнүүдые хээ. Эндэ тон ойрын сагаар тодорхой үрэ дүнгүүдые туйлахые шухалада тоолодог байһанаа дискусида хабаадагшад нэгэ һаналгайгаар элирхэйлэн мэдүүлбэ.

«Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлалга — бүхэдэлхэйн удха шанартай хэрэг» гэһэн документ заседани дээрэ баталагдаа. Ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал зайсуулха зорилготой тодорхой хэмжээнүүдые абалгада али болохоор түһа хүргэхыень дэлхэйн бүхы оронуудай правительствануудта хандаһан уряа тэрэ документ дотор найруулагданхай.

Комиссиин ээлжээтэ заседаниие байгша оной апрельдэ зарлаха гэжэ шиидхэгдээ.

Съезд нээгдэбэ

ТОКИО. Японой профсоюзуудай генеральна соведэй — орон доторхи профсоюзна томо нэгэдэлэй ээлжээтэ бэшэ съезд ниислэл хотодохи «Кудан Кайкан» гэдэг зал дотор нээгдэбэ. Японой 4,5 миллион хүдэлмэришэд ба алба хаагшадые түлөөлдэг делегадууд хүдэлмэришэн антиин ерэхэ хабартаа үнгэргэхэ заншалта доботолгын үеэр ажалшадай хэхэ ябуулганудые зүбшэн хэлсэхэ ба программа баталха байна.

Профсоюзуудай генеральна соведэй түрүүлэгшэ М. Макиэда съездын нээлгэн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, социальна хэрэглэмжэдэ зорюулагдан һомологдодог мүнгэ хороожо, сэрэгэй гаргашануудые ехэ болгохо гэһэн правительствын һэлэлгэнүүдтэ эсэргүү, хүн зонһоо абтадаг налогуудые бүри ехэ болгохоор хараалһыень буруушааһан хүлэлөө бүхы орон дотор эмхидхэхэ шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

НОРВЕГИИН ШЭНЭ ПРЕМЬЕР-МИНИСТР

ОСЛО. Тушаалһаа бууһан О. Нурдлиин орондо Гру Харлем Брундтланд Норвегиин премьер-министр болобо. Г. Харлем Брундтланд түрүүтэй шэнэ правительствын бүридэлые баталһан Гурэнэй Соведэй ээлжээтэ бэшэ заседаниин һүүлээр энэ томилолго тухай соносхогдоо.

Правительствада багашаг хубилалтанууд болоһон байна. Норвегиин түүхэдэ анха түрүүшынхеэ эхэнэр хүн премьер-министрээр томилогдобо. Врач мэргэжэлтэй Г. Харлем Брундтланд — НРП-гэй түрүүлэгшын орлогшо, Стротингын (парламентын) гадаадын политическэ комитедэй түрүүлэгшэ юм.

Шэнэ правительствын хараа бодол хуушаараа үлэхэ гэжэ Г. Харлем Брундтланд эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Урда тээхи кабинедэй удаан болзорой программа ба НРП-гэй хүдэлмэриин программа правительствын ажал ябуулгын үндэһэ һууринь болохо гэбэ.

ЯДЕРНА ТЭҺЭЛЭЛГЭ

ВАШИНГТОН. Холбоото Штадууд ядерна буу зэбсэгые тэһэлбэ. США-гай Элшэ хүсэнэй министерствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, эдэнэр Америкын Невада штадта ядерна түхеэрэлгэ газар доро тэһэлһэн байна. Энэнь Холбоото Штадуудай байгша ондо хэйһэн иимэ хоёрдохи тэһэлэлгэ болоно.

ПНР-эй ПРОКУРАТУРАДА

ВАРШАВА. Мочульскиин ба тэрээнэй холбоотой, «Бэеэ даахан Польшын конфедераци» (КНП) гэдэгтэ хабаатай һюурнуудай хорэг тушаа мүрдэлгын ябаса тухай ПНР-эй Генеральна прокуратурын мэдээсэлые ПАП агентство эндэ тарааһан байна.

Мүрдэлгын хэрэгүүдһээ харахада, социалис байгуулалтада харша тэрэ эмхи тогтоогдоһон сагһаа хойшо, мүн саашанхи ябуулгадаа Польшодо харша гадаадын һүйдхэлэй түбүүдэй, социализмын оронуудта эсэргүү «психологическа дай» үүдхэдэг, дэмжэгдэдэг байгаа.

Һүйдхэлэй эмхиин хүтэлбэрилэгшэд орон доторхи социалис байгуулалтада харша бусад хүсэнүүдтэй хамта «подпольно правительство» гэдэгые эмхидхэн байгуулха һэдэлгэ гаргана гэжэ Генеральна прокуратурын мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Өөрынгөө хорото муухай зорилгонуудые бэелүүлхын тула сэрэгэй нюуса ячейкэнүүдые КНП-гэй эмхидхэһэниинь мүрдэлгын хэрэгүүдһээ харагдана. Гүрэндэ харша, Польшодо харша энэ эмхиин гэшүүдэй олонхинь ажал ябуулгаяа обществодо эсэргүү шэглүүлдэг, хаанашье хүдэлмэрилдэггүй, коммунис байгуулалтада харша хилын саанахи түбүүдэй зүгһөө тэдхэгдэдэг гэжэ тодоруулагдаа.

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, ПНР-эй прокуратурын зургаанууд «Өөрыгөө хамгаалха ниитын комитет — КОР» гэдэг гүрэндэ харша ябуулгахадаг бүлэгэй хэрэгые мүрдэжэ байнхай.

Сугларһан мэдээнүүдэй ёһоор, энэ бүлэгэй гүрэндэ харша ябуулгань арадай засагта Польшын конституционно байгуулалтада эсэргүү, ПНР-эй союзнигуудта эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй гэжэ мэдээсэл дотор заагдана.

Мүрдэлгын мэдээнүүдһээ харахада, тус эмхи ПНР-эй байгуулалтын үндэһэ һууриие һандааха, тиин ниитын гурим задагаируулха, мүн Польшын экономическа байдалда хоро хохидолтоор нүлөөлхэ гэжэ оролдоно.

КОР хадаа политическэ һүйдхэлэй ябуулгануудые хэдэг, хилын саанахи түбүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг байна, энэ бүлэгтэ тэдэнь техническэ хэрэгсэлнүүд ба мүнгэ үгэдэг байна. Тэдэ түбүүд социалис байгуулалтада харша номнолой талаар энэ эмхидэ мүн лэ туһа хүргэнэ гэжэ ПАП агентство тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Социалис байгуулалтада харша бүлэглэлнүүд ба «Солидарность» гэдэг профсоюзна нэгэдэлэй хархис этэгээдүүд ПОРП-ын хүтэлбэрилхы үүргэдэ эсэргүү, орон доторхи байдалые зaһаруулхын тула хараалһан хэмжээнүүдтэнь эсэргүү ябуулгануудаа һүүлэй үдэрнүүдтэ улам дэбэргэбэ.

«Солидарность» гэдэгынь листовконууд ба өөрынгөө хэблэлэй хуудаһануудые хэрэглэн, хүн зоной дунда политическэ харата агитаци бүри ехээр ябуулдаг болоод байна. Куронь, Михник ба бусад — КОР-ой удамаршад ПОРП-ын ЦК-гай пленумһээ хэдэн үдэр урид партиин шиидхэбэринүүдтэ эсэргүү номнол хүн зоной дунда тараахын тула олохон воеводствонуудта, томо предприятинуудта ошоһон байгаа. «Засагта эсэргүү хашалтаяа шангадхаха» зорилгоор забастовконуудые дахин хэрэглэхыень улад зониие, студентнэрые уряална. «Солидарностиин» удамаршад «Забастовко хэхээр бэлэн байлгые» дэмжэхэ гэһэн уриануудаа тараахын тула газетэнүүдые, радио ба телевидениие хэрэглэнэ. Оршон байдал бүри орео болгохо гэжэ оролдон, «Солидарностиин» эдэбхитэд хэдэ хэдэн предприятинуудта нэгэ часай забастовко эмхидхэхэ заабари үгэһэн байна. Энэ асуудалаар «Солидарностиин» заводской комитедүүдтэ эльгээһэн телеграммада профсоюзна нэгэдэлэй удамаршадай нэгэн Гвяздой гэдэг гар табяа.

«Солидарностиин» хүтэлбэрилэгшэд КОР-ой удамаршадтай, социалис байгуулалтада харша бусад хүсэнүүдтэй хамта ябуулга хэхэдээ, ПОРП-ые хардаһан кампани эмхидхэхэ гэжэ оролдоно, Польшодохи социалис байгуулалтада эсэргүү харата ябуулгануудые хэнэ. Михник гэгшэ Варшавын районуудай нэгэндэ үгэ хэлэхэдээ, «Солидарность» — политическэ парти болоно, мүнөөнэй оршон байдалые хараада абажа, политическэ үүргэнүүдые өөртөө даажа абаха ёһотой» гэжэ баталан мэдүүлбэ. Куронь гэгшэнь политическэ байгуулалта хубилгахые уряална.

КОР-ой түлөөлэгшэд сошордолтой шахардуу байдал дэмжэн дэбэргэхын тула ороной элдэб районуудта өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые эльгээгээ юм ха.

АЛУУРШАДТАЙ НҮХЭСЭЛГЭ

ПХЕНЬЯН. США-гай, Урда Корейн хархис засагай хоорондын үгсэлгэ Корейн таһаралгые тэрэ зандань үлөөхэ, Урда Корейе Американ сэрэгүүдэй эзэмдэһыень зүбшөөлхэ, американ империализмын сэрэгэй-стратегическэ эшээн болгохо зорилготой, — гэжэ Сеулай диктатор Чон Ду Хванай алба-найн хэрэгээр Вашингтон ошоһонтой дашарамдуулан, «Нодон синмун» газетэ бэшэнэ.

Корейн хахад аралай урда хубида сэрэгүүдээ саашадааншье байлгаха, хархис засагай зэбсэгтэ хүсэнүүдые улам олошоруулгадань туһа хүргэхэ гэһэн США-гай шиидхэбэри дээрэ хэлэгдэһые гэршэлнэ.

Вашингтондо баталагдаһан хамтын мэдээсэл ээрхэг түримхэй ба дай жүрөөдэһэн удхатай байна. Тэрэниие бэлдэгшэдэй ябуулганууд манай ороной нэгэдэлгын хэрэгтэ, энэ нютагай амгалан байдалда ехэ аюул тохёолдуулна. Дурсагдаһан документые манай арад зон эрид буруушаана, — гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партиин съездэдэ — манай эршэтэ ажал» — Байгал-Амарай түмэр замай барилгын Гранитнада болоһон митинг тухай материалнуудай суглуулбари. «Шэнэ туйлалтануудта уряална» — «Южный» гэжэ гахайн комплекс тухай В. Бадмаевай статья. «Тэжээл — бултанай анхарха хэрэг» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Ажалай, искусствын һайндэр» — литература болон искусствын үдэрнүүдэй Хэжэнгэдэ нээгдэһэн тухай.

Хоердохи хуудаһанда. Марксистско-ленинскэ һуралсал. «Бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ» — редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ажалай, искусствын һайндэр» — (Эхиниинь 1-дэхи хуудаһанда). Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һониной дээжэ. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд. Мэдээсэлнүүд болон соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Мульт-фильмнүүдэй программа. 10.35 — «Карл Маркс. Молодые годы» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.40 — Шэнэ һонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүдэй программа. 16.40 — «Түрэл байгаалимнай». 17.00 — «Һурган хүмүүжүүлэгшэ» — тележурнал.

Улаан-Үдэ. 17.30 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18.10 — «Байгал» — программа.

Москва. 18.40 — «Манай адрес — Советскэ Союз». Ашхабадһаа дамжуулга. 19.05 — «Горнистнууд, харюусагты!». 19.35 — Мульт-фильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Совет дуунуудай концерт. 20.15 — «Время» программын почто. 20.50 — «Карл Маркс. Молодые годы» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — М. Келдышэй түрэһөөр 70 жэлэй ойдо. «Мстислав Келдыш» — баримтата фильм. Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент П. Федосеев оролто үгэ хэлэнэ. 23.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.30 — «Шатарай һургуули». 18.00 — «Басаганһаа үг гарбалтайб». Фадеевай уран зохёол.

Улаан-Үдэ. 18.40 — «Уншатайка». 19.10 — Соносхолнууд. 19.20 — Баримтата фильмүүдэй программа. 20.00 — «Агитаторнууд ба политинформаторнуудта һаламжа».

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

ЭГЭЭЛ ҮНДЭР ЭХЭНЭР

«Ассошиэйтед пресс» агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, хитад басаган Чэн Цзинлан дэлхэй дээрэ эгээл үндэр эхэнэр байба. 16 наһатай тэрэ басаганай үндэрынь 240 сантиметр, шэгнүүрынь 147 килограмм болоно.

Хэрбээ үмдэхэ хубсаһан ... тал хоёройнни асуудал (тэрэ рээндэ оёжо үгэдэг) шиидхэ... дэнхэйшье һаа, харин хоолло... хо талаар тиимэ бэшэ. «Се... датараа нэгэ һайн эдеэлжэ... хидэг һаа, гэжэ ходо һанаа... ябадагби», — гээд Чэн Цзинлань журналистнуудта хөөрэнэ. Тэрэнэй үдэр бүриин ... нюдэ үглөөгүүр 20 яблоко, үдын ба үдэшын эдеэлэн... зургаа зургаан аяга барай... ородог байна.

КУРАНТНУУД ДАХИНАА ХАНХИНАБА

Оренбургын хүн зоной амар... ха дуратай газарынь — Урал... лай эрьеын бульвар — ... һоник юумээр шэмэгээгдэб... табин жэлэй үнгэрһэн хойш... эртэ урдын хүушан байшан ... дээрэ дахинаа курантнууд ... бисоба. Арбан таба минут ... болоод лэ тэрэ дохёо ... үгэдэг юм.

Башни дээрэ тодхогдодог курантнуудай байһан доло... газар Оренбургэдэ тоологдоо... Һүүлшынхинь хахад зуун жэ... лэй саада тээ Куйбышев ... тодо абаашагдаад, округ... офицернүүдэй байшан ... мүнөөшье хүрэтэр саг хар... лан байдаг.

Оренбургын үүсхэлшэд ... дигоодан курантнуудаа ... һаа бии болгохые оролд... Тепловоз заһабарилгын ... дой хүдэлмэрилэгшэ Н. К... нецов шэнэ курантнуудые ... хэ зорилго табиба. Тиигэж... тэрэ хуушанай олон то... номуудые уншаа, башен... частай городуудаар ябаж... механизмуудтайнь танилс... Мүнөө тус хотодо ажиллад... шад хизаар ороной шэнж... лэлгын музейн филиалай ... шодог урданай байшан ... рэһээ һайхан дуутай кура... нуудай сохихые дуулдаг б... лобо. Музейн үүдэнэй хаж... да А. С. Пушкинай скульпту... ра байдаг. 1833 оной ноябр... поэдэй энэл бульвар дээрэ... тэрэ үеын курантнуудай ... шагнаһаниинь һонирхолтой.

ДЮМАГАЙ ГАР ТАБИЛГАТАЙ

Астрахань хотын архив ... һоо Александр Дюмагай ... лэглэмэл автограф олд... «Гурбан мушкетерой» авто... тэрэнээ 1858 оной октябрь ... рида Волго мүрэн дээрэ... городто ерэхэдээ орхиһон б... гаа.

Тиихэдэ тэрэ үеын нютаг... газетэ иигэжэ бэшэһэн б... даг: «Мүнөөдэр мэдээжэ фр... цуз литератор Александр Д... ма «Нахимов» гэжэ пароход... доор Астрахань ерэбэ». Х... жомын романист «Петербур... һаа Астрахань хүрэтэр» ... һэн тэмдэглэлнүүдэйнгээ ... гэдэхи боти соо халь... князь Тюмень гэгшэдэ ошо... тухайгаа хөөрэн, Волгын ... еэр аяншалһанаа бэшэһэн ... Тиихэдэ Дюма князиин ... гантай хахасахадаа, ябу... бэшэһэн шүлэгөө уншаа... байгаа бшуу.

Тэрэнь лэ мүнөө архив... олдоо. Почтово саарһан д... авторай өөрынь гараар бэш... дэһэн шүлэглэмэл зорюул... ень тэрэ үеын нютагай ... шуулагша ородшоһон бай...

Саг үеһөө шарлаһан ху... даһанай доро «Энэ шүлэ... А. Дюма (эсэгэ) 1858 он... Тюменевкэ (Астраханьһаа ... дэн модоной газарта халь... князьнарай ажаһууһан газ... Серен-Джаб Тюменьдэ е... хэдээ, Агриппина Федоровн... зорюулаа» гэжэ бэшээтэй.

(Элдэб газетэнүүдһээ абтаба).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000
г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.
Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03332 заказ № 35 Индекс 5901